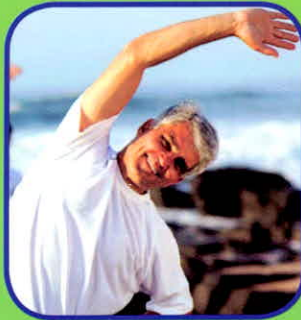

شیوه زندگی سالم در میانسالان

مجموعه آموزشی داوطلبان سلامت محلات

کتاب سوم □ سلامت خانواده

اجزای مجموعه ی آموزشی داوطلبان سلامت محلات

بهداشت فردی	۱	حوادث در منزل	۵
بهداشت دهان و دندان	۲	کمک های اولیه	۶
بهداشت روان	۳	پزشک خانواده و نظام ارجاع	۷
تغذیه در خانواده	۴	شیوه زندگی سالم در میانسالان	۸

عنوان پدید آور: شیوه زندگی سالم در میانسالان / گروه مولفان، تهیه شده در: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس - اداره سلامت میانسالان، مرکز مدیریت شبکه - واحد مشارکت جامعه، با همکاری دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران و اراک

مشخصات نشر: تهران؛ شهر یاس ۱۳۹۵

مشخصات ظاهری: ۹۲ ص، مصور رنگی، جدول

فروست: مجموعه آموزشی داوطلبان سلامت محلات، کتاب سوم، سلامت خانواده ۸

شابک: ۲-۰۰-۸۳۳۷-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: کتاب نامه

موضوع: میانسالان - سلامتی و بهداشت

موضوع: Health and hygiene - - Middle aged persons

موضوع: میانسالان - راه و رسم زندگی

موضوع: Conduct of life- - Iran- - Middle aged persons

موضوع: مراقبت از سلامت شخصی - - ایران - - برنامه ریزی

شناسه افزوده: مطلق، محمد اسماعیل، ۱۳۳۴ - - کلانتری، ناصر، ۱۳۳۱

شناسه افزوده: ایران، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس، مرکز مدیریت شبکه

شناسه افزوده: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران

شناسه افزوده: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اراک

رده بندی کنگره: ۱۳۹۵ ش/۵/ ravvv

رده بندی دیویی: ۶۱۳/۰۴۳۴

شماره کتاب شناسی ملی: ۴۲۳۹۴۸۹

عنوان: شیوه زندگی سالم میانسالان

((از مجموعه آموزشی داوطلبان سلامت))

کتاب سوم: (سلامت خانواده)

گروه مولفان:

مرکز مدیریت شبکه: دکتر ناصر کلانتری، میترا توحیدی

دفتر سلامت جمعیت خانواده و مدارس: دکتر محمد اسماعیل مطلق، دکتر مطهره علامه، مینا طباطبائی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران و اراک: مهناز نیکخواه، فاطمه قنبری

تهیه شده در:

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت بهداشت

ناشر: شهر یاس

صفحه آرایی: سیده مریم قاضی میرسعید

چاپ و صحافی: چاپ معراج

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: تابستان ۱۳۹۵

شمارگان: ۳۲۰۰۰ جلد

قیمت: توزیع رایگان

حق چاپ برای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی محفوظ می باشد.

* این کتاب توسط کارشناسان مشارکت، مربیان و داوطلبان سلامت، در دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات

بهداشتی درمانی اراک و ایران پیش آزمایی شده است.

بسم الله الرحمن الرحيم

مجموعه ی آموزشی داوطلبان سلامت محلات

کتاب سوم □ سلامت خانواده

شیوه زندگی سالم در میانسالان

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت بهداشت

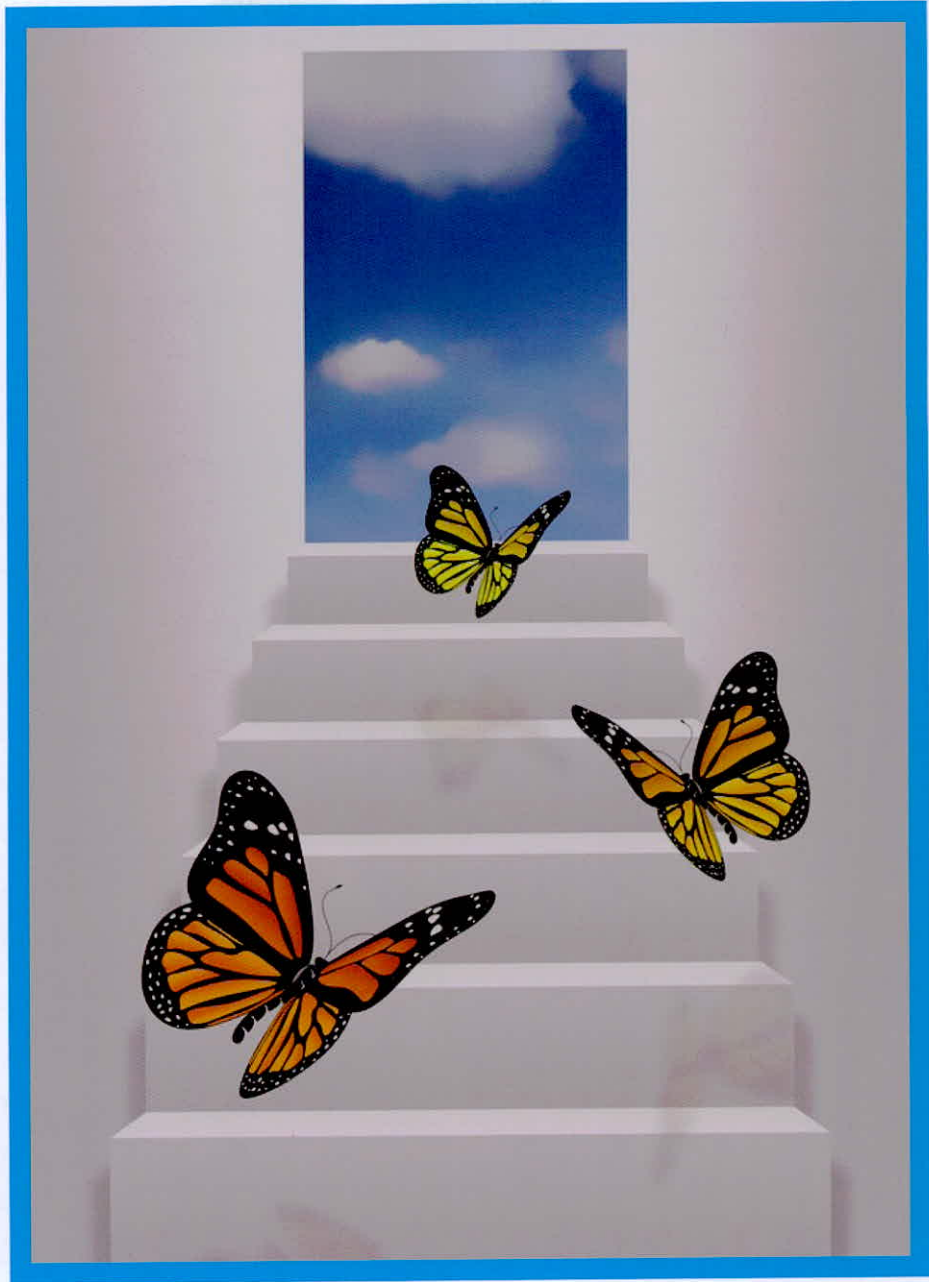
مرکز مدیریت شبکه

واحد مشارکت جامعه

دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس

اداره سلامت میانسالان

با همکاری : دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران و اراک

هرگز شک نکنید که یک گروه کوچک از شهروندان متفکر و متعهد
می توانند جهان را تغییر دهند.

انسان سالم محور توسعه پایدار می باشد، برای دستیابی به توسعه اجتماعی پایدار، به همیاری تک تک افراد جامعه نیاز است. توسعه‌ی سلامت که یکی از زیربنایی ترین ابعاد تکامل اجتماعی بشر است، شاید بیش از جنبه های دیگر توسعه نیازمند همکاری عمومی می باشد، چرا که آگاهی، احساس مسئولیت و اقدام عملی تک تک افراد جامعه برای تأمین سلامت عمومی ضروری است. داوطلبان سلامت محلات، پیشتازان این همیاری عمومی هستند که قدم در راه مشارکت مردم در تأمین و توسعه‌ی سلامت جامعه گذاشته‌اند. داوطلبان سلامت محلات سعی دارند حقایق اساسی مورد نیاز برای رسیدن به سلامت فردی، خانوادگی و اجتماعی را بخوبی فراگیرند و آن ها را به زبان خود مردم به همسایگان نشان منتقل کنند.

در برنامه داوطلبان سلامت ما به دنبال توانمند سازی مردم برای مشارکت بیشتر آنان در بهبود سلامتی خودشان هستیم. تجربیات و شواهد متعدد بیانگر آن است که مردم تنها در مواردی که برایشان مهم است بطور داوطلبانه شرکت می کنند. همچنین یکی از اصول اساسی در تغییر رفتار بهداشتی مردم در این است که به آنان نقش بیشتری برای بهبود سلامت خودشان بدهیم. لذا با توجه به آنچه که به اجمال گفته شد طراحی و تدوین مجموعه آموزشی داوطلبان سلامت از سال ۱۳۷۴ شروع و تاکنون بیش از ۳۶ عنوان کتاب از این مجموعه به چاپ رسیده است.

هدف مجموعه ی آموزشی داوطلبان سلامت محلات آن است که در یادگیری دانستنی ها و مهارت های زندگی سالم به داوطلبان سلامت کمک کند و در فعالیت های فردی و گروهی، انتقال پیام ها به مردم و ترویج رفتارهای زندگی سالم و مولد راهنمای آنان باشد. در این برنامه با حساس سازی و تغییر رفتار بهداشتی مردم موجب درگیری فعال آنان در عوامل موثر بر سلامت محلات می شوند. در کتاب های این مجموعه بستر لازم برای کمک مردم به حل مشکلات بهداشتی محلات فراهم می شود. آنان می توانند با راهنمایی مربیان خود با ایجاد هماهنگی و همکاری با سازمان های مؤثر در توسعه جامعه از منابع سازمانی مختلف نیز در بهبود سلامت محلات استفاده کنند.

برای طراحی کتاب های مجموعه آموزشی داوطلبان سلامت از اصول آموزشی جدید و روش های مشارکتی و رویکرد آموزش همسانان استفاده شده است. بدین معنی که در جریان آموزش، داوطلبان سلامت محلات نیز تجربه ها و آموخته های خود را به یکدیگر منتقل خواهند کرد. تهیه کنندگان این مجموعه سعی داشته اند اصول آموزش مشارکتی و آموزش همسانان را با خصوصیات برنامه ی داوطلبان سلامت محلات و شرایط فرهنگی جامعه منطبق و از این راه آموزش بهداشت را به باورها، تجربه ها و زندگی واقعی مردم نزدیک تر کنند. اثربخشی استفاده از این شیوه آموزشی در تغییر رفتار مردم نسبت به روش های سنتی متداول توسط بسیاری از صاحب نظران آموزش سلامت کشور را می توان نشانه ی توفیق در این راه دانست و به ضرورت تداوم آن دلگرم بود.

دکتر ناصر کلانتری
رئیس مرکز مدیریت شبکه

گذر اپیدمیولوژیک، تغییر سیمای بیماری‌ها و مخاطرات تهدید کننده سلامتی در عصر حاضر که به دلایل متفاوتی اتفاق افتاده است، نیازهای سلامت را به طور بنیادی تغییر داده و پاسخگویی به این نیازهای دائمی در حال تغییر را به یکی از چالش‌های مهم نظام سلامت در همه جوامع تبدیل کرده است. این امر چه در تعریف گروه‌های پرخطر برای دریافت خدمات سلامتی و چه در ابعاد مختلف سلامت مشهود است و به عبارت دیگر نگرش و رویکرد نوینی را برای حل معضلات سلامت پیش روی سیاستگذاران قرار داده است.

یکی از گروه‌های سنی مهم در این تغییر رویکرد نظام سلامت، گروه سنی میانسالان است که نیمی از جمعیت کشورهای در حال توسعه را تشکیل می‌دهند و به طور روز افزونی جمعیت آنان در حال افزایش است، بویژه در کشورهای در حال توسعه رشدی سریعتر از رشد کل جمعیت در این گروه اتفاق می‌افتد و این سرعت رشد تا چند دهه آینده نیز ادامه خواهد داشت. از طرف دیگر، این گروه یا به عبارت دیگر والدین، محور سلامت خانواده بوده و مرگ و میر، ناتوانی و رفتارهای آنها، همه ابعاد سلامت خانواده را تحت تاثیر قرار می‌دهد و خطرات تهدید کننده سلامتی آنان بر سلامت سایر گروه‌های سنی در خانواده نیز موثر است. این گروه سنی دارای نقش مولد اقتصادی بوده و به همین سبب سایر گروه‌های سنی در خانواده و جامعه به آنان وابسته اند.

با توجه به آنچه گذشت، سلامت این قشر عظیم اجتماع که کانون سلامت در خانواده نیز هست، اهمیت فراوانی می‌یابد. مجموعه حاضر که به همت همکاران دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس و مرکز مدیریت شبکه تدوین شده است، ابزارهای لازم برای ارزیابی وضعیت شیوه زندگی سالم میانسالان را در اختیار آنان قرار می‌دهد. امید است که این مجموعه موجب ارتقای سلامت گروه هدف و توانمندی آنها در جهت حفظ تندرستی آنها باشد.

دکتر محمد اسماعیل مطلق
مدیرکل سلامت جمعیت، خانواده و مدارس

چگونه از این کتاب استفاده کنیم؟

این کتاب از چه قسمت هایی تشکیل شده است؟

قسمت های اصلی این کتاب عبارتند از:

■ **مقدمه:** در ابتدای کتاب، یک توضیح مختصر درباره ی موضوع آن آورده شده است تا بتوانید با اهمیت موضوع و جنبه های مختلف آن آشنایی پیدا کنید.

■ **اهداف:** با مطالعه ی اهداف خواهید دانست که پس از پایان آموزش این کتاب، چه آگاهی ها و مهارت هایی به دست خواهید آورد.

■ **کاربردها:** با مطالعه ی این قسمت از برخی از کاربردهای مطالب این کتاب مطلع خواهید شد. بعضی از این کارها را می توان به تنهایی انجام داد، ولی بعضی از آنها به اقدام گروهی شما نیاز دارد.

این فعالیت ها فقط چند پیشنهاد هستند ده ها کاربرد دیگر وجود دارد که به فکر شما و همکاران تان خواهد رسید و می توانید به این فهرست اضافه کنید.

■ **اطلاعات مورد نیاز از محله:** از آنجا که شما داوطلبان سلامت در جریان آموزش خود باید برای آموزش مردم محله برنامه ریزی کنید، لازم است مردم محله تان را بهتر بشناسید، باورها و سنت های خوب و بد مردم را تشخیص دهید و نیازهای آنها را بدانید. برای این منظور بحث هایی در لابلای درس های تان قرار داده شده که «در محله» نامیده شده اند. برای اینکه بحث های «در محله» به واقعیت نزدیک تر باشند، لازم است شما قبل از جلسه بحث، اطلاعاتی از مردم محله بدست بیاورید. سؤال هایی که در قسمت «اطلاعات مورد نیاز از محله» می بینید، خلاصه ای از سؤال های «در محله» است. هدف این قسمت آماده کردن شما برای بحث های بسیار مهم «در محله» است.

با مطالعه ی این قسمت خواهید دانست که باید به چه مسائلی در روابط و رفتارهای مردم بیشتر دقت کنید.

■ **درس ها:** مطالب این کتاب به صورت پاسخ چند سؤال مرتب شده است. برای روشن شدن موضوع در پاسخ هر سؤال یک یا چند درس طراحی شده است. هر درس این کتاب از یک یا چند فعالیت آموزشی تشکیل شده است که با علامت ▼ مشخص شده اند. این فعالیت های آموزشی انواع مختلفی دارند، از جمله:

- بحث عمومی
- کار گروهی
- یک یا چند مسئله
- مشاهده
- بازدید
- یک مشورت
- کار عملی
- بررسی نمونه
- ماجرای تصویری
- داستان ناتمام

این فعالیت ها، برای یادگیری دانستنی های بهداشتی و کسب مهارت های عملی در هر درس گنجانده شده اند و در این فعالیت ها مربی به شما کمک خواهد کرد تا تجربه، احساس و فکر خود را با سایر داوطلبان سلامت در میان بگذارید.

در انتهای هر درس چند دانستنی بهداشتی وجود دارد که در داخل یک مربع رنگی آورده شده است. انتظار می رود این دانستنی ها را پس از پایان بحث و فعالیت در خاطر نگه دارید. یک نوع خاص از فعالیت های آموزشی بحث های «در محله» است که در بالا توضیح داده شد. این بحث ها از مهم ترین قسمت های کتاب هستند که کمک می کنند مطالب کتاب به واقعیت های جامعه ی شما نزدیک تر شود. نتیجه ی بحث های «در محله» در پایان دوره ی آموزشی این کتاب استفاده خواهد شد.

■ تمرین انتقال پیام ها: آخرین سؤالی که در این کتاب باید پاسخ بدهید، آن است که: «چگونه پیام های مان را به مردم انتقال دهیم؟» فراموش نکنید که مهم ترین انتظاری که نظام سلامت از شما دارد آن است که آموخته های تان را به مردم محله و همسایه های تان منتقل کنید. برای این کار باید برنامه ریزی و تمرین کرد. نتیجه ی بحث های «در محله» در این جلسات استفاده خواهد شد.

ابتدا باید مسائل مهم محله خودتان را شناسایی و برای رفع آنها برنامه ریزی کنید. سپس به صورت گروهی برای تهیه پوستر، روزنامه دیواری، جزوه و... با یکدیگر همکاری خواهید کرد. برای اینکه بتوانید در مقابل مردم خوب سخنرانی کنید، باید تمرین «چهره به چهره» را انجام دهید و برای همکاران خودتان صحبت کنید. در آخر برای پیدا کردن مهارت کافی در گفتگو با مردم با «ایفای نقش» اشکالات ارتباطی خود را خواهید شناخت. آموزش این کتاب، بدون برگزاری جلسات تمرین انتقال پیام ها ناقص است. از مربی خود بخواهید حداقل ۳ جلسه را برای این فعالیت ها اختصاص دهد.

■ خودآزمایی: پس از پایان آموزش هر کتاب، برای مطمئن شدن از یادگیری مطالب و استفاده صحیح از آنها می توانید به سؤال های «خودآزمایی» پاسخ دهید. سؤال های «آیا می دانم؟» مربوط به یادگیری دانستنی های بهداشتی است. سؤال های «آیا می توانم؟» مربوط به کسب مهارت ها است. سؤال های «آیا پیام هایمان را به مردم منتقل کرده ایم؟» مربوط به فعالیت هایی است که باید برای آموزش مردم محله انجام شود.

سؤال های «آیا کارهای ما مؤثر بوده است؟» مربوط به ارزشیابی فعالیت های شما است. با پاسخ به این سؤال ها می توانید میزان موفقیت خود را بسنجید و اشکال های کارتان را بشناسید.

■ چگونه فرآیند انتقال پیام های بهداشتی به مردم را ارزیابی کنیم؟

قبل از شروع آموزش کتاب باید میزان آگاهی و نگرش ۱۰ درصد از خانوارهای تحت پوشش خود را بر اساس سؤالات و چک لیست موجود در بخش پایش و ارزشیابی هر کتاب، بررسی نمایید و یک ماه پس از پایان آموزش هر کتاب مجدداً میزان تغییرات دانش، نگرش و عملکرد همان خانوارها توسط داوطلبان، زیر نظر مربی سنجیده شود.

■ چگونه این کتاب را انتخاب کنیم؟

اگر این کتاب اولین یا تنها کتابی است که از مجموعه ی آموزشی داوطلبان سلامت محلات می بینید، دست نگهدارید. این مجموعه بیش از ۳۶ جلد کتاب دارد و شما می توانید برحسب وضعیت محله تان و با کمک مربی خود کتاب هایی را انتخاب کنید که بیشتر مورد نیاز شماست. وقت را با کتاب هایی که مورد نیازتان نیست، از دست ندهید. در صفحه ی داخلی جلد این کتاب، قسمت های مختلف مجموعه ی آموزشی شما معرفی شده است.

■ در چه مواقعی می توان از این کتاب استفاده کرد؟

■ **در کلاس آموزش:** شما این کتاب را در جریان آموزش خود از مرکز بهداشتی درمانی دریافت خواهید کرد و طبق برنامه ای که مربی خواهد ریخت، به تدریج آن را مطالعه خواهید کرد. مربی برای هر جلسه یک یا چند درس را در نظر خواهد گرفت. پس از پایان درس ها طی سه جلسه یا بیشتر برای انتقال پیام ها به مردم تمرین خواهید کرد.

■ **در آموزش مردم:** شما می توانید پس از پایان آموزش خودتان از بحث ها و روش هایی که در این کتاب نوشته شده، برای آموزش مردم محله استفاده کنید. بهتر است این روش ها را با شرایط فرهنگی محله تان مطابقت دهید. به علاوه شما می توانید از تصاویر و نکته های این کتاب در مواد آموزشی که تهیه می کنید، استفاده ببرید.

■ **برای یادآوری:** اگر مدتی پس از پایان آموزش، نکته هایی را فراموش کرده باشید، می توانید با مراجعه به مربع های خاکستری آن ها را دوباره بخوانید.

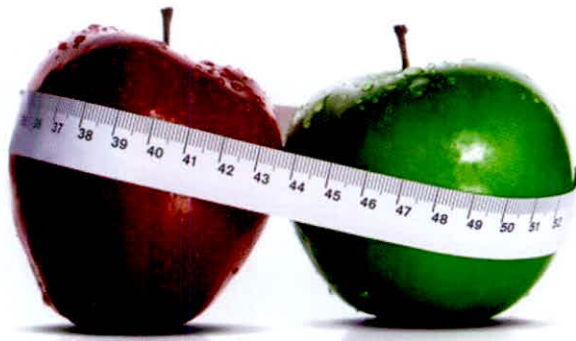
و **یک استفاده ی دیگر:** شما می توانید این کتاب را برای مطالعه در اختیار افراد خانواده و همسایگان خود قرار دهید.

سه مقدمه
۱۱ اهداف
۱۲ کاربردها
۱۳ اطلاعات مورد نیاز از محله
۱۴ ۱- چرا دوره میانسالی اهمیت دارد؟
۱۴	الف: میانسالی چیست و چرا باید به آن توجه کرد؟
۱۷	ب: ویژگی های دوران میانسالی چیست؟
۲۰ ۲- تاثیر شیوه زندگی سالم در میانسالان چیست؟
۲۰	الف: شیوه زندگی سالم چیست؟
۲۲	ب: شیوه زندگی سالم بر سلامت میانسالان چه تاثیری دارد؟
۲۷ ۳- کنترل وزن بر سلامت دوران میانسالی چه تاثیری دارد؟
۲۷	الف: وزن مناسب در سلامت میانسالان چه اهمیتی دارد؟
۲۹	ب: خود ارزیابی نمایه ی توده بدنی و چاقی شکمی در افراد میانسال چگونه انجام می شود؟
۳۳	ج: اقدامات و مراقبت های مربوط به نتایج خودارزیابی نمایه ی توده بدنی در افراد میانسال چیست؟
۳۶ ۴- چرا تغذیه در دوران میانسالی مهم است؟
۳۶	الف: اهمیت تغذیه در دوران میانسالی چیست؟
۳۸	ب: رژیم غذایی سالم در دوران میانسالی چگونه است؟
۴۲	ج: خودارزیابی وضعیت تغذیه در افراد میانسال چگونه است؟
۴۵	د: چه اقدامات و مراقبت هایی با توجه به نتایج «خودارزیابی وضعیت تغذیه» در افراد میانسال لازم می باشد؟
۴۸ ۵- ورزش چه تاثیری در سلامتی دوران میانسالی دارد؟
۴۸	الف: چرا باید میانسالان ورزش کنند؟
۵۱	ب: باورهای نادرست مردم در مورد ورزش کردن چیست؟
۵۴	ج: آیا قبل از انجام فعالیت های جسمانی نیاز به مشاوره پزشک می باشد؟
۵۸	د: خودارزیابی وضعیت فعالیت جسمانی در افراد میانسال چگونه انجام می شود؟
۶۲	ه: چه اقدامات و مراقبت هایی با توجه به نتایج «خودارزیابی وضعیت فعالیت جسمانی» لازم می باشد؟
۶۵ ۶- مصرف دخانیات بر سلامت میانسالان چه تاثیری دارد؟
۶۵	الف: مضرات مصرف دخانیات چیست؟
۶۷	ب: فواید ترک سیگار چیست؟
۶۹	ج: آمادگی های لازم برای ترک سیگار چیست؟
۷۱	د: چه اقداماتی برای ترک سیگار لازم است؟
۷۴	ه: شیوه مقابله با علائم ترک سیگار چیست؟
۷۶	و: چه اقداماتی برای پیشگیری از مصرف مجدد سیگار پس از ترک آن لازم می باشد؟
۷۹ ۷- چگونه پیام هایمان را به مردم منتقل کنیم؟
۸۲ خودآزمایی
۸۵ چگونه فرآیند انتقال پیام های بهداشتی به مردم را ارزیابی کنیم؟
۹۰ فهرست منابع

شیوه زندگی سالم در میانسالان:

همه افراد طول عمر با سلامتی را دوست دارند. همه دوست دارند که شاهد ازدواج و فرزند آوری فرزندانشان باشند. همه دوست دارند تجربه موفقیت های زندگی نوه هایشان را مشاهده کنند و بیشتر از هر زمانی در دوره میانسالی برای دستیابی به این آرزوها تلاش می نمایند. اما متأسفانه گاهی فراموش می شود این امر در گرو سلامت همه جانبه و ادامه حیات افراد در کنار اعضای خانواده است.

بیشترین دلیل مرگ زود هنگام میانسالان بیماری های قلبی عروقی و سرطان ها هستند. این دو گروه بیماری بیش از هر چیز از طریق اقدامات ساده زیر پیشگیری و کنترل می شوند: فعالیت جسمانی کافی، عدم استعمال دخانیات، ترک عادات غذایی نامناسب و به عبارتی رعایت شیوه زندگی سالم. این مجموعه برای دستیابی به اهداف فوق تدوین شده و برای ارتقای سلامت و افزایش طول عمر به افراد کمک می کند.

سبک زندگی سالم

اهداف

پس از پایان جلسات آموزشی این کتاب انتظار می‌رود:

- ۱- اهمیت دوران میانسالی را شرح دهید.
- ۲- میانسالی را تعریف کنید و ویژگی های آن را نام ببرید.
- ۳- شیوه ی زندگی سالم را تعریف کنید و تاثیر آن بر سلامت میانسالان را توضیح دهید.
- ۴- نحوه محاسبه نمایه ی توده بدنی و اقدامات مربوط به نتایج آن را بیان کنید.
- ۵- اهمیت تغذیه ی دوران میانسالی را توضیح دهید.
- ۶- رژیم غذایی مناسب در دوران میانسالی را شرح دهید.
- ۷- اقدامات و نتایج حاصل از خود ارزیابی وضعیت تغذیه میانسالان را توضیح دهید.
- ۸- اهمیت ورزش میانسالان در دوره میانسالی و باورهای نادرست در این مورد را بیان کنید.
- ۹- افراد میانسالی را که قبل از شروع ورزش نیاز به مشاوره با پزشک دارند، شناسایی کنید.
- ۱۰- نحوه خود ارزیابی وضعیت فعالیت جسمانی در افراد میانسال و اقدامات مورد نیاز پس از آن را شرح دهید.
- ۱۱- مضرات مصرف سیگار را نام ببرید.
- ۱۲- فواید ترک سیگار و آمادگی های قبل از ترک سیگار را توضیح دهید.
- ۱۳- شیوه مقابله با عوارض ترک سیگار را شرح دهید.

با یادگیری مطالب این کتاب خواهید توانست:

- ۱- مردم محله ی خود را با اهمیت دوران میانسالی آشنا نمایید.
- ۲- مردم محله ی خود را از تغییرات دوران میانسالی آگاه سازید.
- ۳- مردم محله را در مورد تاثیرات شیوه زندگی سالم بر زندگی خودشان آگاه نمایید.
- ۴- اجزای شیوه ی زندگی سالم را به مردم محله آموزش دهید.
- ۵- مردم محله را با نحوه محاسبه نمایه توده بدنی خود و مقادیر طبیعی آن آشنا کنید.
- ۶- مردم محله را با هرم غذایی آشنا نمایید.
- ۷- مردم محله را از مضرات تغذیه ناسالم آگاه نمایید و نگرش آنها را نسبت به عادات غذایی ناسالم تغییر دهید.
- ۸- میزان استانداردهای گروه های غذایی را که هر فرد روزانه بایستی دریافت نماید، رابرای میانسالان توضیح دهید.
- ۹- مردم محله ی خود را با نحوه آغاز فعالیت جسمانی آشنا نمایید.
- ۱۰- به مردم محله خود، فعالیت جسمانی مطلوب را توضیح دهید.
- ۱۱- به مردم محله خود، عوارض ناشی از مصرف سیگار را توضیح دهید.
- ۱۲- مردم محله را با اقدامات لازم برای ترک سیگار آشنا کنید.
- ۱۳- مردم محله خود را برای مقابله با علائم ترک سیگار آماده کنید.

اطلاعات مورد نیاز از محله

- برای اینکه بدانید مردم محله شما چه عقیده ای دارند.
 - برای اینکه مهم ترین نیازهای محله خودتان را شناسایی کنید.
 - برای اینکه باورها و سنت های خوب مردم محله تان را تشخیص دهید.
 - برای اینکه پیام های خودتان را با روش بهتری به مردم محله تان منتقل کنید.
- قبل از شروع فعالیت های آموزشی این کتاب، به سؤال های زیر فکر کنید، در زندگی روزانه و معمولی خود با مردم و همسایه ها به دنبال پاسخ آنها باشید و در حین بحث های «درمحله» به آنها پاسخ دهید. پاسخ این سوال ها در جلسه های «چگونه پیام های مان را به مردم منتقل کنیم؟» استفاده خواهد شد.

- چند نفر از مردم محله شما در میانسالی قرار دارند؟
- آیا مردم محله شما اهمیت دوران میانسالی را می دانند؟
- آیا مردم محله شما از تاثیرات شیوه زندگی سالم بر زندگی خود اطلاع دارند؟
- آیا مردم محله شما مهم ترین اجزای شیوه زندگی سالم را می شناسند؟
- آیا مردم محله شما از میزان نمایه ی توده بدنی خود و نحوه محاسبه آن اطلاع دارند؟
- آیا مردم محله شما، گروه های غذایی و میزان مصرف مطلوب هر یک از آنها را می دانند؟
- چه عادات غذایی نادرستی در بین مردم محله شما رایج است؟
- آیا مردم محله ی شما می دانند چگونه وضعیت فعالیت بدنی خود را ارزیابی کنند؟
- آیا مردم محله شما فعالیت جسمانی متناسب با سن خود را انجام می دهند؟
- آیا مردم محله شما از مراحل صحیح اجرای یک برنامه ورزشی اطلاع دارند؟
- چند نفر از مردم محله شما سیگار مصرف می کنند؟
- آیا مردم محله شما با اقدامات لازم برای ترک سیگار آشنایی دارند؟
- مردم محله شما از چه روش هایی برای مقابله با علائم ترک سیگار استفاده می کنند؟

چرا دوره میانسالی اهمیت دارد؟

الف - میانسالی چیست و چرا باید به آن توجه کرد؟

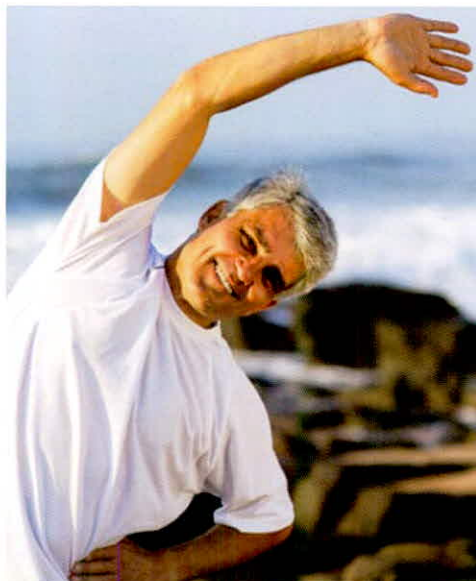
درس اول

▼ بحث عمومی

- تعریف دوره میانسالی چیست؟

- از نظر مفهومی تعریف سن بیولوژیک، روانی و اجتماعی چیست؟

- چرا توجه به سلامت دوره میانسالی مهم است؟

مراحل رشد و نمو انسان از کودکی آغاز و تا نوجوانی و جوانی ادامه یافته و سپس دوره میانسالی فرا می رسد. با گذر کردن از این دوره فرد وارد دوره سالمندی و سپس کهنسالی می شود. در مسیر افزایش سن، علاوه بر گذشت زمان و سال های عمر که سن تقویمی را مشخص می کند، فرآیندهای دیگری نیز موثر هستند.

□ **سن بیولوژیک:** با افزایش سن در ظرفیت های عملکردی ارگان های مختلف بدن تغییراتی ایجاد می شود که در افراد مختلف متفاوت بوده و سن بیولوژیک (زیست شناختی) او را تعیین می کند.

□ **سن روانی:** توانایی تطبیق فرد با نیازهای محیطی تغییر یابنده، سن فرد را از نظر روانی تعیین می کند که ممکن است در مقایسه با افراد هم سن تقویمی اش متفاوت باشد. هرچه مشخصه های روانی و ذهنی فرد مانند قدرت یادگیری، حافظه و ... بیشتر باشد، از نظر روانی جوان تر است.

□ **سن اجتماعی:** نقش های تعریف شده اجتماعی، انتظارات اجتماع و افراد از خودشان مفهوم متفاوتی برای سن ایجاد می کند که همان سن اجتماعی است. مشخصه های اجتماعی میانسالی با کسب استقلال، بلوغ، مسئولیت پذیری، کسب درآمد، شروع و با کسب موفقیت های مهم زندگی، تکامل و درو کردن حاصل تلاش های زندگی ادامه می یابد.

□ **سن تقویمی:** در واقع سن تقویمی مبتنی بر تعداد سال های گذشته عمر از لحظه تولد است که تقسیم بندی قرار دادی خاص خود را دارا می باشد و برای سادگی فعالیت های مختلف اجتماعی از جمله ارائه خدمات بهداشتی درمانی، این تقسیم بندی مورد استفاده قرار می گیرد؛ زیرا همانطور که گفته شد سن زیست شناختی، سن روانی یا سن اجتماعی از فردی به فرد دیگر متفاوت است. امید به زندگی و برخی حدود قانونی در اکثر جوامع بر تعیین سن تقویمی میانسالی، شروع سالمندی و تقسیم بندی گروه های سنی مانند سن قانونی ازدواج، رای دادن، بازنشستگی و... موثر است. در اکثر منابع، دوره میانسالی با پایان جوانی آغاز شده و تا دوره سالمندی ادامه می یابد و طول آن به دو دوره ابتدایی (۳۰-۴۴ سال) و انتهایی (۴۵-۵۹ سال) تقسیم می شود.

با توجه به تعریف فوق، طبق تعریف سرشماری سال ۱۳۹۰ جمعیت میانسالی یا همان جمعیت ۵۹-۳۰ سال کشور، ۲۷/۵ میلیون نفر می باشد که از این تعداد ۱۳۹۷۱۵۲۵ نفر را مردان و ۱۳۷۱۶۱۷۴ نفر را زنان تشکیل می دهند.

□ سن تندرستی چیست؟

بسیاری از مردم بخصوص خانم ها دوست دارند که همیشه جوان بمانند و ظاهری جوان داشته باشند. مطالعات دانشمندان نشان داده که روشی برای جوان ماندن ماندگار یا سن تندرستی کمتر از سن تقویمی وجود دارد سن تندرستی در واقع نشان دهنده جوان ماندن ارگان های مختلف بدن می باشد. نکته جالب در مورد سن تندرستی آن است که افراد جوان کم تحرک و یا با فعالیت بدنی کم هم می توانند سن تندرستی بیش از سن تقویمی افراد میانسال یا سالمند داشته باشند. نچه که باعث می شود فاصله سن تندرستی از سن تقویمی کمتر باشد، انجام فعالیت ورزشی منظم می باشد. اما سوال در اینجا است که افراد میانسال و سالمند از چه زمانی فعالیت های منظم ورزشی خود را شروع نمایند، تا وزن تندرستی آنها کاهش یابد؟ مطالعات نشان داده است که خانم ها و آقایان مسن تر از ۷۰ سال نیز وقتی بعد از ۷۰ سالگی رو به انجام فعالیت های منظم ورزشی آوردند، به همان نسبتی که فعالیت ورزشی انجام داده اند، سن تندرستی شان کاهش یافته است. در جهت کاهش سن و جوان تر ماندن، انجام فعالیت های ورزشی منظم در طی روز در هر سنی و در هر شرایطی توصیه می شود. بدنتان را تخمین بزنید. اگر سن تندرستی شما از سن تقویمی تان پایین تر بود، نشان می دهد که وضعیت سلامت بدنی تان خوب است.

سلامت این گروه سنی به دلایل زیر اهمیت بسیاری دارد:

* جمعیت زیاد: در ایران جمعیت زنان و مردان ۵۹-۳۰ سال، حدود یک سوم جمعیت کشور را به خود اختصاص می دهد و به علت تغییرات جمعیتی ایران در جهت پیر شدن، جمعیت این گروه بطور روز افزون در حال افزایش است و تا چند دهه آینده با سرعت بیشتری نسبت به سایر گروه های سنی ادامه خواهد داشت.

* مولد و فعال بودن این گروه سنی چه در جامعه و چه در خانواده.

* تاثیر رفتارهای سلامتی این گروه که به طور عمده از گروه والدین هستند، بر ابعاد مختلف سلامت خانواده، تاثیر مخاطرات سلامت، مرگ و میر و ناتوانی های این گروه سنی، بر حیات، پویایی و سلامت سایر افراد خانواده (الگویی رفتار اعضای خانواده، مدیریت سلامت خانواده، انجام مراقبت های سلامت در خانه و...).

* نیازهای افزایش یابنده و در حال تغییر سلامت این گروه به علت اهمیت روز افزون بیماری های غیر واگیر و پیر شدن جمعیت.

* حفظ و ارتقای سلامت میانسالان سلامت دوره سالمندی را به دنبال دارد.

ب- ویژگی های دوران میانسالی چیست؟

درس دوم

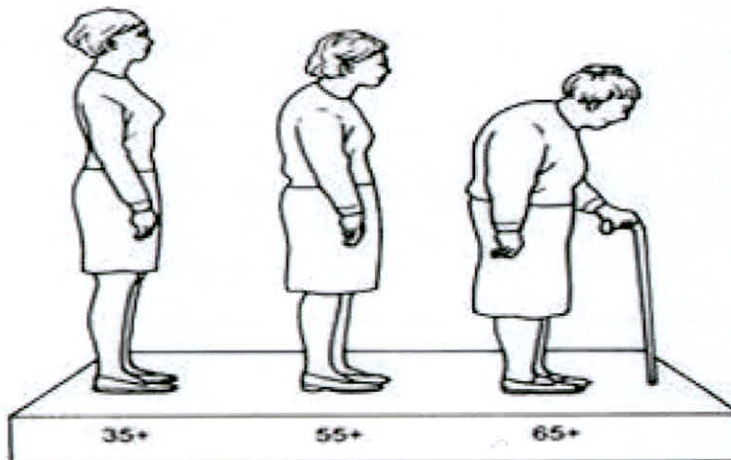
▼ کارگروهی

به چندگروه کوچک تقسیم شوید. با کمک مربی تصورات خود را در مورد زنان در دوره میانسالی در جدول ذیل یادداشت نمایید و در گروه بحث کنید.

سن	خصوصیات
۳۰-۴۴	
۴۵-۵۹	

برای هر یک از گروه های سنی ۵ مورد ذکر کنید؟

- در صورتیکه در گروه های سنی ذکر شده قرار دارید، خصوصیات و وضعیت جسمانی و روانی خود را بیان نمایید.

شروع دوره میانسالی:

□ شروع دوره میانسالی و سال های ابتدایی آن (۳۰-۴۴ سالگی) نقطه عطف مهمی در زندگی هر انسان است. فرد به تازگی سال های جوانی را پشت سر گذاشته، عملکرد همه ارگان های او تثبیت شده، حداکثر توده استخوانی و عضلانی را بدست آورده، به حداکثر ظرفیت قلبی و عروقی خود رسیده، ساختار زندگی خانوادگی، شغلی و اجتماعی خود را تحکیم نموده، تمایز یافتگی و خود آگاهی کامل او از نظر گرایش های فکری و سیاسی و اجتماعی و فرهنگی به وقوع پیوسته و با انرژی و انگیزه برای کار و فعالیت و آینده زندگی خود برنامه ریزی می کند. از آنجا که در همین سال ها بهترین عملکرد جسمی و روانی را دارا می باشد، کمتر به مسئله سلامت جسم و روان خود توجه می کند؛ در حالیکه بسیاری از عادات رفتاری او یا در دوره قبلی شکل گرفته یا در همین سال ها شکل می گیرد.

دوره انتهایی میانسالی:

□ در دوره بعدی یا سال های انتهایی میانسالی (۴۵-۵۹ سالگی) افت تدریجی عملکرد فیزیولوژیک ارگان های بدن اتفاق می افتد و سلامت جسمی فرد در معرض تهدید واقع می شود. حجم وسیع وظایف و تعهدات نسبت به خانواده و جامعه، تعهدات مالی و اقتصادی سنگین، احساس کفایت و یا عدم کفایت در روابط خانوادگی، شغلی و اجتماعی، دست یافتن یا عدم دستیابی به اهداف برنامه ریزی شده در سال های قبل، دوری فرزندان، مرگ یا بیماری والدین و بزرگترها می تواند این دوره را به دوره ای شیرین و خوشایند یا نگران کننده تبدیل کند. به هر حال سلامت جسمانی، پختگی عاطفی، قدرت رقابت در موقعیت های شغلی، ارتباط منطقی با گروه های سنی دیگر و دوستان و همکاران، تقاضاهای تازه عاطفی و روانی، تغییرات تازه جسمانی و هورمونی می تواند سلامت جسمی و روانی فرد را تحت تاثیر قرار داده و نیازهای سلامتی او را افزایش دهد.

▼ در محله

- تعداد افراد میانسال در محله شما چند نفر است؟ (تعداد زنان - تعداد مردان)

- آیا مردم محله شما ویژگی‌های دوران میانسالی را می‌شناسند؟

- کدامیک از تغییرات دوران میانسالی در میانسالان محله شما بیشتر دیده می‌شود؟

مشکلات شناسایی شده در محله

۱-

۲-

۳-

تأثیر شیوه ی زندگی سالم در میانسالان چیست؟

الف- شیوه ی زندگی سالم چیست؟

درس سوم

▼ کار گروهی

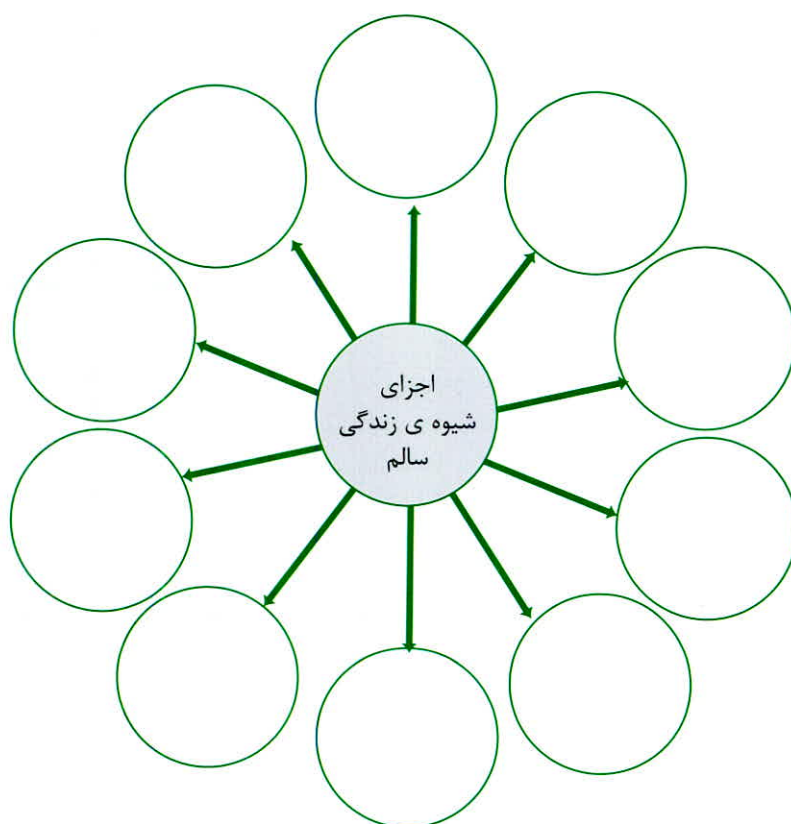
به گروه های کوچک (۸-۱۲ نفره) تقسیم شوید. در گروه خود به سوالات زیر پاسخ دهید:

- منظور از شیوه ی زندگی سالم چیست؟

.....

.....

- اجزای شیوه ی زندگی سالم چیست؟ در شکل زیر بنویسید.

- هیچ کس بیشتر از خود شما مسئول شما نیست. با استفاده از اصول سبک زندگی سالم به حفظ و ارتقای سلامت خود کمک کنید. رعایت شیوهی زندگی سالم به شما کمک می کند بیشتر از زندگی لذت ببرید، انتخاب های سالم تر و بهتری در زندگی خود داشته باشید و زندگی طولانی تری را همراه با شادی و نشاط تجربه کنید.

- رعایت شیوهی زندگی سالم احتمال بیماری شدید و مرگ زود هنگام را به حداقل می رساند. همه بیماری ها قابل پیشگیری نیستند، اما می توان از بیشتر بیماری ها و مرگ ها بویژه مرگ های ناشی از بیماری های قلبی-عروقی و سرطان ریه جلوگیری کرد. - هنگامی که شما شیوهی زندگی سالم را در پیش می گیرید، محیط بهتری برای رشد و پرورش فرزندان شما ایجاد می شود، الگوی شیوهی زندگی سالم را به همه آنها آموزش خواهید داد و به آنها کمک می کنید که از سلامت، تندرستی، رفاه و احساس رضایتمندی و لذت بیشتری از زندگی در حال و آینده برخوردار شوند.

- شیوهی زندگی سالم از اجزای مختلفی تشکیل شده است:

۱- فعالیت جسمانی منظم

۲- تغذیه سالم

۳- پرهیز از عادات مخرب و مضر و بکارگیری عادات سالم

۴- کنترل فشارهای روحی و استرس و یادگیری مهارت های زندگی

۵- روابط جنسی سالم

۶- ازدواج و فرزند آوری سالم

۷- یادگیری کمک های اولیه

۸- مشاوره منظم پزشکی و انجام دستورات پزشک

۹- محیط زندگی سالم

۱۰- توجه به سلامت روحی و معنوی

ب- شیوه ی زندگی سالم بر سلامت میانسالان چه تاثیری دارد؟

درس چهارم

▼ بحث عمومی

- پیروی کردن از شیوه های ناسالم زندگی مانند تغذیه نامناسب، بی تحرکی و استعمال دخانیات چه خطراتی برای سلامتی افراد میانسال به همراه دارد؟

- برای غلبه بر شیوه های ناسالم زندگی مانند تغذیه نامناسب، بی تحرکی و استعمال دخانیات چه اقداماتی باید انجام داد؟

در بین اجزای شیوه ی زندگی سالم، سه عامل تغذیه سالم، فعالیت جسمانی مطلوب و عدم استعمال دخانیات نقش بیشتری را در حفظ سلامت و جلوگیری از بیماری، ناتوانی و همچنین مرگ زودرس در میانسالان دارا می باشند که در ادامه بحث به آنها پرداخته شده است.

تغذیه سالم:

یک رژیم غذایی سالم در طول زندگی نقش مهمی در پیشگیری از انواع سوء تغذیه و بیماری های مزمن نظیر چاقی، دیابت، بیماری قلبی، سکته مغزی و سرطان دارد. افزایش تولید غذاهای فرآوری شده و صنعتی، گسترش شهرنشینی و تغییر شیوه زندگی منجر به تغییر الگوی رژیم غذایی افراد شده است. مردم غذاهایی را که میزان کالری، چربی های مضر، قندهای ساده و نمک آنها زیاد است، بیشتر مصرف می کنند و برخی نیز میوه، سبزی و غلات دانه کامل کافی مصرف نمی نمایند. این تغییر الگوی غذایی، افزایش شیوع بیماری های مزمن را به همراه داشته است.

برای داشتن رژیم غذایی سالم چه باید کرد؟

- میوه ها، سبزیها، حبوبات، مغزها و غلات دانه کامل را در رژیم غذایی خود بگنجانید.
- روزانه حداقل ۲ واحد میوه و ۳ واحد سبزی مصرف کنید.
- مصرف قندهای ساده را به کمتر از ۱۰ درصد انرژی دریافتی روزانه (معادل ۵۰ گرم) محدود کنید. استفاده کمتر از ۵ درصد، فواید بیشتری برای سلامتی دارد. قندهای ساده شامل شکر اضافه شده به مواد غذایی و نوشیدنی ها، عسل، شیرها، نوشابه ها، آبمیوه های صنعتی و کنسانتره های آبمیوه می باشند.
- کمتر از ۳۰ درصد انرژی روزانه خود را از چربی ها تامین نمایید. چربی های غیر اشباع مانند روغن ماهی، آوآکادو، مغزها، روغن های زیتون، کلزا (کانولا) و آفتابگردان به چربی های اشباع (گوشت های چرب، کره، خامه، روغن حیوانی) ارجحیت دارند. چربی های ترانس صنعتی که در

غذاهای فرآوری شده، فست فودها، غذاهای سرخ شده، پیتزاهای منجمد، انواع شیرینی، مارگارین یافت می شوند، از اجزای یک رژیم غذایی سالم نمی باشند.

- کمتر از ۵ گرم در روز (معادل تقریباً یک قاشق مرباخوری) نمک و از نوع ید دار مصرف نمایید.

فعالیت جسمانی یا تحرک:

□ فعالیت جسمانی در همه سنین نقش مهمی در تامین، حفظ و ارتقای سلامت و تندرستی دارد. برخی از مردم فکر می کنند که فقط زنان و مردان ورزشکار باید فعالیت جسمانی داشته باشند، در حالی که همه افراد برای اینکه سالم بمانند، به فعالیت جسمانی نیاز دارند.

□ فعالیت جسمانی برای نگهداری و حفظ وضعیت طبیعی بدن ضروری است. اگر شما برنامه ورزشی منظمی داشته باشید، سلامت استخوان ها و عضلات، سلامت قلب و عروق و سلامت روانتان را تضمین کرده اید. زندگی کم تحرک یک عامل خطر مهم برای ابتلا به بیماری های مختلف محسوب می شود. افراد بی تحرک یا کم تحرک، بیش از سایرین در معرض بیماری های قلبی-عروقی، سکته مغزی، فشار خون بالا، تنگی نفس، چاقی، پوکی استخوان، کم انرژی بودن و خستگی، بهم خوردن شکل و قیافه و اندام و افزایش وزن قرار خواهند داشت.

□ فواید ورزش و تحرک جسمانی عبارتند از:

- کمتر دچار بیماری های قلبی عروقی، فشار خون بالا، دیابت، پوکی استخوان خواهید شد.

- از زندگی خود لذت بیشتری خواهید برد.

- هزینه های زندگی تان کمتر خواهد شد.

- انرژی بیشتری برای انجام کارهای روزمره خواهید داشت.

* توجه: جملات زیر توسط افرادی که فعالیت جسمانی منظم را برنامه زندگی خود گنجانیده اند، بیان شده است.

«من احساس بهتری دارم و بهتر و راحت تر می توانم بخوابم.»

«به عنوان همسر و مادر خانواده، پس از شروع فعالیت جسمانی، نقش پررنگ تری در انجام وظایف زناشویی و خانه داری پیدا کرده ام.»

برای غلبه بر بی تحرکی چه باید کرد؟

از همین حالا شروع کنید و فعالیت جسمانی و ورزش را جزئی از برنامه های زندگی تان قرار دهید. برای شروع می توانید در انجام کارهای روزمره تان فعالیت جسمانی بیشتری را بگنجانید یا ورزش هایی مانند شنا، بدمینتون، تنیس، فوتبال و ... انجام دهید.

□ استعمال دخانیات:

- * افراد سیگاری، بیشتر دچار بیماری های تنفسی، قلبی - عروقی و سرطان ها می شوند.
- * سیگار کشیدن نه تنها سلامتی خود فرد را به خطر می اندازد، بلکه تجاوزی آشکار به حقوق دیگران بخصوص کودکان است. احتمال مرگ ناگهانی در نوزادانی که در خانه در معرض دود سیگار قرار دارند، بیش از سایر نوزادان است. کودکانی که یک یا هر دو والدین آنها سیگاری هستند، دو برابر سایر کودکان از مشکلات مربوط به قفسه سینه در نخستین سال زندگی شان رنج خواهند برد. همچنین بیشتر از سایر کودکان دچار عفونت های گوش و حلق و بینی خواهند شد و احتمال اینکه خودشان در آینده سیگاری شوند، نیز بیش از سایر کودکان است.
- * مصرف هر نوع دخانیات مانند سیگار، پپ، قلیان و چپق برای سلامتی ضرر دارد. در بدن انسان، اعضای مانند قلب و عروق و ریه، بیشترین آسیب را در اثر استعمال دخانیات پیدا می کنند.

برای جلوگیری از عوارض ناشی از سیگار کشیدن چه باید کرد؟

اگر سیگاری نیستید، هیچ وقت سیگار نکشید و اگر سیگاری هستید، همین الان سیگار را ترک کنید، چرا که پس از ترک سیگار، بلافاصله اثرات خوب ناشی از ترک سیگار در بدن شما ظاهر می شود. به عنوان مثال ۲۰ دقیقه پس از ترک سیگار، فشار خون و ضربان قلب تان به حد طبیعی بر می گردد و ۲۴ ساعت بعد از ترک سیگار، اثرات آن از ریه ها کم کم پاک می شود.

- آیا مردم محله شما از تاثیرات شیوه ی زندگی سالم بر زندگی خود اطلاع دارند؟

- آیا مردم محله شما مهمترین اجزای شیوه زندگی سالم را می شناسند؟

- آیا مردم محله شما می توانند برخی از فواید فعالیت جسمانی را نام ببرند؟

- آیا مردم محله شما از مضرات تغذیه ناسالم اطلاع دارند؟

- آیا مردم محله شما عوارض ناشی از مصرف سیگار را می شناسند؟

- آیا ترک سیگار می تواند به سلامت افرادی که سال های طولانی سیگار کشیده اند، کمک کند؟

مشکلات شناسایی شده در محله

۱ -

۲ -

۳ -

کنترل وزن بر سلامت دوران میانسالی چه تاثیری دارد؟

الف- وزن مناسب در سلامت میانسالان چه اهمیتی دارد؟

درس پنجم

▼ بحث عمومی

به گروه های کوچک (۸-۱۲ نفره) تقسیم شوید. در گروه خود به سوالات زیر پاسخ و نتایج آن را در کتابچه آموزشی خود یادداشت کنید.

- وزن مناسب چه تاثیری در سلامت افراد دارد؟

.....

.....

- عوارض چاقی کدامند؟

.....

.....

- منظور از تن سنجی چیست؟

.....

.....

- کدامیک از نمایه های تن سنجی در افراد میانسال اهمیت دارند؟

.....

.....

داشتن وزن مناسب اهمیت زیادی در سلامت افراد دارد. وزن بدن تحت تاثیر ژنتیک، سوخت و ساز بدن، رفتار، محیط، فرهنگ و وضعیت اقتصادی اجتماعی می باشد. شیوع روزافزون چاقی و اضافه وزن بویژه در میان بزرگسالان، از جنبه های مختلف سلامت فرد را در مخاطره قرار می دهد و بیماری ها و عوارض متعدد ناشی از آنها نه تنها بر سلامت فرد تاثیر می گذارد، بلکه هزینه های درمان ناشی از این بیماری ها و عوارض هم بر دوش جامعه تحمیل می شود. بر این اساس لازم است هر فردی از وضعیت وزن خود و طبیعی و غیر طبیعی بودن آن آگاهی داشته باشد و اقدامات لازم را انجام دهد. عوارض چاقی و بیماری های ناشی از آن در میانسالان عبارتند از: بیماری قلبی عروقی، دیابت نوع ۲، فشار خون بالا، افزایش چربی های خون، سکته مغزی، بیماری های کبد و کیسه صفرا، وقفه تنفسی در خواب، بیماری های تنفسی، آرتروز، اختلالات قاعدگی، ناباروری، برخی از سرطان ها (رحم، پستان و روده بزرگ)

*تن سنجی یا سنجش اندازه های بدن شامل اندازه گیری قد، وزن و محیط قسمت های مختلف بدن می باشد. در میانسالان، نمایه ی توده بدنی (Body Mass Index= BMI) و دور کمر اهمیت دارند.

ب) خود ارزیابی نمایه ی توده ی بدنی و چاقی شکمی در افراد میانسال چگونه انجام می شود؟

درس ششم

▼ کار عملی

- یک ترازو و یک متر نواری تهیه کنید.
- از مربی خود بخواهید نحوه صحیح اندازه گیری قد، وزن، دور کمر و محاسبه نمایه ی توده بدنی را به شما آموزش دهد.
- سپس با اندازه گیری قد و وزن، نمایه ی توده بدنی خود را محاسبه و پس از آن با کمک مربی خود، جدول ارزیابی تن سنجی را نیز تکمیل نمایید.

▼ تمرین علمی

نمایه ی توده ی بدنی هر یک از افراد زیر را محاسبه کنید. نتایج بدست آمده را با نتایج بقیه اعضای کلاس مقایسه کنید.

- اعظم خانم ۳۴ ساله دارای قد ۱۵۷ سانتی متر و وزن ۶۰ کیلوگرم

- اکرم خانم ۵۰ ساله دارای قد ۱۶۰ سانتی متر و وزن ۸۵ کیلوگرم

- مینا خانم ۴۲ ساله دارای قد ۱۶۸ سانتی متر و وزن ۵۰ کیلوگرم

□ نحوه محاسبه نمایه ی توده ی بدن در افراد میانسال

نمایه ی توده بدنی: شما با محاسبه نمایه ی توده بدنی (BMI) می توانید از وضعیت وزن خود آگاه گردید.

راهنمای محاسبه نمایه ی توده بدنی:

برای محاسبه نمایه ی توده ی بدن به اندازه گیری قد و وزن نیاز است.

اندازه گیری صحیح قد:

اندازه گیری قد را باید بدون کفش انجام داد. برای این کار متری را از فاصله ۱۰۰ سانتی متری زمین به صورتی که صفر آن پایین باشد، روی دیوار نصب کرده و فرد به دیوار تکیه داده به نحوی که پشت پا، باسن، کتف و پس سر او با دیوار مماس باشد و سپس فرد دیگری به وسیله خط کش یا کتابی که به صورت افقی روی سر گذاشته شده است، عدد روی متر را بخواند و آنرا با عدد ۱۰۰ جمع کرده و بدین ترتیب اندازه قد را بدست آورد.

اندازه گیری صحیح وزن:

بهتر است صبح ها بعد از تخلیه مثانه و قبل از صرف صبحانه و در صورت مقدور نبودن در یک زمان ثابت از روز این کار انجام شود. در زنان معمولاً قبل از قاعدگی مقداری اضافه وزن وجود دارد، پس بهتر است اندازه گیری وزن تا پایان قاعدگی به تاخیر افتد. اندازه گیری وزن بلافاصله بعد از انجام فعالیت های ورزشی (به دلیل تغییرات در آب بدن) و در شب بدلیل مصرف آب و مواد غذایی مناسب نمی باشد. بهتر است اندازه گیری وزن به صورت ماهانه و در یک روز و ساعت معین بدون کفش و با حداقل لباس انجام شود. توصیه می شود از یک وزنه یکسان و قابل اطمینان برای وزن کردن استفاده گردد و از قرار دادن آن بر روی سطح نرم مانند فرش خودداری گردد.

محاسبه نمایه ی توده ی بدنی:

برای محاسبه نمایه ی توده ی بدن، ابتدا اندازه قد را از سانتی متر به متر تبدیل نموده و عدد حاصل در خود ضرب و در مخرج کسر فرمول محاسبه نمایه ی توده بدنی، قرار می گیرد، سپس اندازه وزن را بر حسب کیلوگرم در صورت کسر قرار داده و بر مجذور قد تقسیم می شود تا BMI بدست آید. نمایه ی توده ی بدن بدست آمده را با جدول زیر مطابقت داده و با استفاده از این جدول، طبیعی و یا غیر طبیعی بودن آن مشخص می شود. پس از تعیین محدوده BMI، اقدامات مربوط به آن را با توجه به جدول شماره ۳ انجام دهید.

وزن (کیلوگرم)

$$\text{BMI} = \frac{\text{وزن (کیلوگرم)}}{\text{قد (متر)}^2}$$

قد (متر) × قد (متر)

مثال :

بطور مثال، در فردی با قد ۱۶۵ سانتی متر و وزن ۶۷ کیلوگرم نمایه توده بدنی به صورت زیر محاسبه می شود:

ابتدا قد فرد را با تقسیم بر ۱۰۰ به متر تبدیل می نماییم.

$$۱۶۵ \div ۱۰۰ = ۱/۶۵$$

$$۱/۶۵ \times ۱/۶۵ = ۲/۷۲$$

سپس این عدد را در خودش ضرب می نماییم:

در مرحله بعد وزن را بر عدد بدست آمده از مجذور قد تقسیم می کنیم:

$$۶۷ \div ۲/۷۲ = ۲۴/۶$$

با تطبیق عدد حاصل با جدول شماره ۱، مشخص می شود که این فرد در گروه طبیعی قرار دارد.

***دور کمر:** با اندازه گیری دور کمر و تعیین محدوده آن، از میزان خطر ابتلا به بیماری های مزمن مطلع می شوید.

اندازه گیری دور کمر:

برای اندازه گیری دور کمر ابتدا فرد در حالتی که به راحتی ایستاده و پاها به اندازه ۲۵ تا ۳۰ سانتی متر از هم باز است قرار می گیرد. سپس متر نواری را در ناحیه نقطه میانی حد فاصل قسمت پایینی آخرین دنده و برجستگی استخوان لگن (بدون پوشش یا لباس) قرار داده و بدون وارد کردن فشار بر بافت های نرم، اندازه دور کمر مشخص و در خانه مربوطه ثبت می شود. در مردان و زنان اندازه دور کمر ۹۰ سانتی متر و بیشتر، چاقی شکمی محسوب می شود.

* در افراد مبتلا به چاقی شکمی، خطر ابتلا به بیماری های مزمن نظیر دیابت و بیماری های قلبی عروقی افزایش می یابد.

* اندازه گیری وزن و دور کمر را **ماهانه** انجام دهید و در جدول شماره ۲ یادداشت نمایید. ولی اندازه گیری مجدد قد تا سه سال ضرورتی ندارد. نمایه ی توده بدنی، با داشتن مقادیر قد و وزن محاسبه و مقادیر و طبقه بندی آن در جدول شماره ۲ ثبت می شود.

جدول شماره ۱: طبقه بندی نمایه توده بدنی

طبقه بندی	مقدار BMI
لاغری	کمتر از ۱۸/۵
طبیعی	۱۸/۵ - ۲۴/۹
اضافه وزن	۲۵ - ۲۹/۹
چاقی درجه یک	۳۰ - ۳۴/۹
چاقی درجه دو	۳۵ - ۳۹/۹
چاقی درجه سه	۴۰ و بیشتر

جدول شماره ۲: ارزیابی تن سنجی

نتیجه ارزیابی ۱۲	نتیجه ارزیابی ۱۱	نتیجه ارزیابی ۱۰	نتیجه ارزیابی ۹	نتیجه ارزیابی ۸	نتیجه ارزیابی ۷	نتیجه ارزیابی ۶	نتیجه ارزیابی ۵	نتیجه ارزیابی ۴	نتیجه ارزیابی ۳	نتیجه ارزیابی ۲	نتیجه ارزیابی ۱	تن سنجی	ردیف
...../...../..... تاریخ/...../..... تاریخ/...../..... تاریخ/...../..... تاریخ/...../..... تاریخ/...../..... تاریخ/...../..... تاریخ/...../..... تاریخ/...../..... تاریخ/...../..... تاریخ/...../..... تاریخ/...../..... تاریخ		
												۱ وزن (کیلو گرم)	۱
												۲ قد (متر)	۲
												BMI	۳
												وضعیت BMI	۴
												دور کمر (سانتی متر)	۵
												وضعیت دور کمر	۶

ج: اقدامات و مراقبت های مربوط به نتایج خودارزیابی نمایه ی توده ی بدنی در میانسالان چیست؟

درس هفتم

▼ بررسی یک نمونه

منصوره خانم ۳۲ ساله و حدود یکسال است که زایمان کرده و به فرزند خود شیرمی دهد. وزن او ۷۷ کیلوگرم، قدش ۱۵۸ سانتی متر و اندازه دور کمر او، ۹۵ سانتی متر است. او معتقد است که وزنش با توجه به شیردهی و بارداری طبیعی است. نمایه توده ی بدنی منصوره خانم را محاسبه کنید. چه توصیه هایی به او دارید؟

▼ یک ماجرا

نمایه توده ی بدنی پروین خانم که ۵۲ ساله و دارای ۳ فرزند می باشد، ۳۳ است (قد او ۱۶۰ و وزنش نیز ۸۵ کیلوگرم است). رژیم غذایی او بدین صورت است: در هفته شاید یک یا دو روز ماست مصرف کند، روزانه یک عدد میوه می خورد، به میزان دو کفگیر در هر یک از وعده های نهار و شام برنج با روغن زیاد مصرف می کند و گاهی در هفته با نهار سبزی خوردن می خورد. روزانه حداقل یک لیوان نوشابه مصرف می کند. به جز کارهای روزمره منزل فعالیت دیگری نیز ندارد. او تصمیم گرفته است تا وزن خود را کاهش دهد.

- به نظر شما پروین خانم برای کاهش وزن چه تغییراتی را باید در رژیم غذایی خود به وجود آورد؟

- به نظر شما وزن پروین خانم طی مدت ۶ ماه چقدر باید کاهش یابد؟

پس از محاسبه BMI و تطبیق آن با جدول شماره ۱، برای انجام اقدامات لازم مربوط به هر یک از موارد لاغری، طبیعی، اضافه وزن و چاقی، مطابق جدول شماره ۳ اقدام نمائید.

جدول شماره ۳: اقدامات و مراقبت های مربوط به نتایج خودارزیابی BMI

میزان BMI	طبقه بندی	اقدامات
کمتر از ۱۸/۵	لاغری	برای بررسی علت لاغری، به پزشک مراجعه نمایید. در صورت نبود علل طبی برای لاغری، برای افزایش وزن تا میزان طبیعی به مشاور تغذیه مراجعه کنید.
۱۸/۵ - ۲۴/۹	طبیعی	وزن شما در محدوده طبیعی قرار دارد. با مقایسه میزان مصرف مواد غذایی مختلف خود با هرم غذایی (خود ارزیابی وضعیت تغذیه)، دریافت های کمتر یا بیشتر از مقدار توصیه شده هر گروه را اصلاح نمایید. عادات غذایی نامناسب خود را شناخته و در جهت اصلاح آنها اقدام کنید. فعالیت بدنی خود را با توجه به خود ارزیابی های فعالیت بدنی بسنجید و در صورت مطلوب نبودن میزان آن، فعالیت بدنی منظم را در برنامه روزانه خود بگنجانید.
۲۵ - ۲۹/۹	اضافه وزن	وزن شما در محدوده اضافه وزن قرار دارد. توصیه می شود وزن خود را به میزانی که نمایه توده بدنی شما در محدوده طبیعی واقع شود، کاهش دهید. برای کاهش وزن، عادات غذایی نادرست خود را بشناسید و سعی کنید آنها را اصلاح کنید. هم چنین با مقایسه میزان مصرف مواد غذایی مختلف خود با هرم غذایی (خود ارزیابی وضعیت تغذیه)، دریافت های کمتر یا بیشتر از مقدار توصیه شده هر گروه را اصلاح نمایید. گروه نان و غلات را در حداقل میزان توصیه شده مصرف نمایید. هیچ یک از گروه های غذایی را حذف ننمایید. فعالیت بدنی منظم را در برنامه روزانه خود بگنجانید.
۳۰ - ۳۹/۹	چاقی	وزن شما در محدوده چاقی قرار دارد. کاهش وزن به میزان ۱۰ درصد وزن فعلی در ۶ ماه یا کاهش ۴ - ۲ کیلوگرم در ماه با پیروی از یک رژیم غذایی مناسب و فعالیت بدنی مطلوب توصیه می شود. کاهش وزن تدریجی بهترین روش برای کم کردن وزن است. کاهش وزن سریع و ناگهانی برای سلامتی مضر است و باعث برگشت سریعتر وزن می شود. با مقایسه میزان مصرف مواد غذایی مختلف خود با هرم غذایی (خود ارزیابی وضعیت تغذیه)، دریافت های کمتر یا بیشتر از مقدار توصیه شده هر گروه و عادات غذایی نادرست خود را اصلاح نمایید. گروه نان و غلات را در حداقل میزان توصیه شده مصرف نمایید. هیچ یک از گروه های غذایی را حذف ننمایید. فعالیت بدنی منظم را در برنامه روزانه خود بگنجانید. برای نتیجه گیری بهتر و دریافت یک رژیم غذایی دقیق به مشاور تغذیه مراجعه کنید.
۴۰ و بیشتر	چاقی شدید	علاوه بر انجام اقدامات مذکور در چاقی، به یک مشاور تغذیه مراجعه نمایید.

- مردم محله شما برای کاهش وزن خود چه اقداماتی انجام می دهند؟ آنها را بر اساس درست یا نادرست بودن دسته بندی کنید.

مشکلات شناسایی شده در محله

۱-.....

۲-.....

۳-.....

چرا تغذیه در دوران میانسالی مهم است؟

الف: اهمیت تغذیه در دوران میانسالی چیست؟

درس هشتم

▼ بحث عمومی

- تغذیه مناسب و مطلوب چه نقشی در سلامتی میانسالان دارد؟

- نقش تغذیه در پیشگیری از مشکلات جسمی در دوران میانسالی چیست؟

□ تغذیه:

تغذیه در دوران میانسالی اهمیت دارد. پیروی از یک رژیم غذایی صحیح و دریافت کافی، متعادل و متنوع هر یک از گروه های غذایی مطابق با هرم غذایی در حفظ و ارتقای سلامتی نقش مهمی ایفا می کند.

تغذیه مناسب و مطلوب به حفظ قدرت جسمانی، تناسب اندام، تناسب وزن و پیشگیری از ابتلا به بیماری کمک می کند.

در اوایل بزرگسالی، تغذیه خوب در حفظ قدرت بدنی تاثیر دارد و در سال های میانی، تغذیه مناسب از ابتلا به بیماری و ازدیاد وزن ناشی از افزایش سن پیشگیری می کند. زمانی که افراد به سال های پایانی میانسالی می رسند، تغذیه نقش حیاتی دارد؛ به این دلیل که برخی افراد در سال های بعدی زندگی ممکن است بواسطه شرایط بیماری و پزشکی یا عوامل اجتماعی تغذیه مناسبی نداشته باشند.

دریافت کافی و متعادل مواد مغذی شامل درشت مغذی ها (پروتئین، کربوهیدرات و چربی) و ریز مغذی ها (ویتامین ها و املاح) در میانسالی نه تنها به حفظ و ارتقای سلامتی در این سنین کمک می کنند، بلکه در پیشگیری از بروز بسیاری از بیماری ها در دوران سالمندی نیز نقش دارد. به عنوان مثال، دریافت کافی کلسیم و ویتامین «د» در میانسالی از بروز پوکی استخوان و شکستگی های خود بخودی در سالمندی و دریافت آنتی اکسیدان ها از بیماری های قلبی عروقی و سرطان ها پیشگیری می کند.

ب : رژیم غذایی مناسب در دوران میانسالی چگونه است؟

درس نهم

▼ سخنرانی

از کارشناس تغذیه مرکز سلامت جامعه دعوت کنید تا در کلاس شما حضور یابد و در خصوص رژیم غذایی مناسب در دوران میانسالی برای شما صحبت کند و به سوالات زیر پاسخ دهد.

- هرم غذایی چیست؟

- گروه های غذایی کدامند؟

- هر واحد از گروه های مختلف مواد غذایی چه مقدار است؟

برای آنکه نیازهای یک فرد به مواد مغذی تامین گردد، می بایست از یک رژیم غذایی صحیح پیروی نماید و این بدان معناست که چه اندازه و چه میزان از مواد غذایی را باید مصرف نماید. برای آنکه یک فرد سالم بماند، بایستی رژیم غذایی خود را به یک رژیم غذایی سالم و متعادل نزدیک گرداند.

یک رژیم غذایی مطابق با هرم غذایی، یک رژیم غذایی متعادل، متنوع و با کفایت می باشد. مواد غذایی که دارای خواص تغذیه ای مشابه باشند، با هم در یک گروه در هرم غذایی قرار می گیرند.

□ نان و غلات:

گروه نان و غلات یعنی تمامی غذاهائی که با برنج، گندم، جو، جو دوسر، بلغور و ماکارونی تهیه می شود، در قاعده این مثلث قرار می گیرد؛ این بدان معناست که این مواد غذایی می بایست سهم بیشتری در تغذیه افراد داشته باشد.

هر واحد از گروه نان و غلات معادل ۳۰ گرم یا یک برش ۱۰×۱۰ سانتی متری انواع نان (برای نان لواش: ۴ برش)، نصف لیوان برنج یا ماکارونی پخته، یک عدد سیب زمینی پخته، یک چهارم لیوان غلات خام (گندم، جو)، ۳ عدد بیسکویت ساده و سه چهارم لیوان غلات آماده صبحانه می باشد.

□ گروه سبزی ها:

گروه سبزی ها بعد از گروه نان و غلات، تعداد واحد بیشتری را به خود اختصاص می دهد. هر واحد از گروه سبزی ها معادل یک لیوان سبزی های خام برگ دار مانند سبزی خوردن = نصف لیوان سبزی های پخته یا خام خرد شده = نصف لیوان نخود سبز، لوبیای سبز و هویج خرد شده = یک عدد گوجه فرنگی یا هویج یا خیار یا پیاز خام متوسط می باشد.

□ گروه میوه ها:

گروه میوه ها در بالای قاعده هرم ولیکن با تعداد واحد کمتر در کنار گروه سبزی ها قرار می گیرد.

هر واحد از گروه میوه ها معادل: یک عدد میوه متوسط (سیب، موز، پرتقال، گلابی، هلو، کیوی، شلیل) = ۲ عدد نارنگی = نصف گریب فروت = نصف لیوان میوه های ریز مانند توت، انگور و انار = ۱۲ عدد گیلان = ۲ عدد آلو یا خرما یا انجیر تازه = یک برش ۳۰۰ گرمی خربزه یا طالبی یا هندوانه = ۴ عدد زرد آلو متوسط تازه یا خشک = نصف لیوان میوه پخته یا کمپوت میوه = یک چهارم لیوان میوه خشک یا خشکبار = سه چهارم لیوان آب میوه تازه و طبیعی می باشد.

* توصیه می شود حتی الامکان از میوه های تازه به جای آب میوه استفاده گردد.

□ گروه شیر و لبنیات:

هر واحد از گروه شیر و لبنیات معادل است با: یک لیوان شیر یا ماست = ۴۵ تا ۶۰ گرم پنیر معمولی (یک و نیم قوطی کبریت) = یک چهارم لیوان کشک = دو لیوان دوغ = یک و نیم لیوان بستنی پاستوریزه (با توجه به کالری بالای بستنی به عنوان ماده غذایی تامین کننده تعداد واحد لبنیات توصیه نمی شود).

□ گروه گوشت ها، حبوبات، تخم مرغ و مغزها:

گروه کنار شیر و لبنیات، گروه گوشت، حبوبات و مغزها است که از لحاظ تعداد واحد مورد نیاز روزانه، با گروه شیر و لبنیات مساوی است. این گروه شامل انواع گوشت ها، حبوبات، تخم مرغ و مغزها است که تامین کننده پروتئین و سایر مواد مغذی مورد نیاز بدن می باشد.

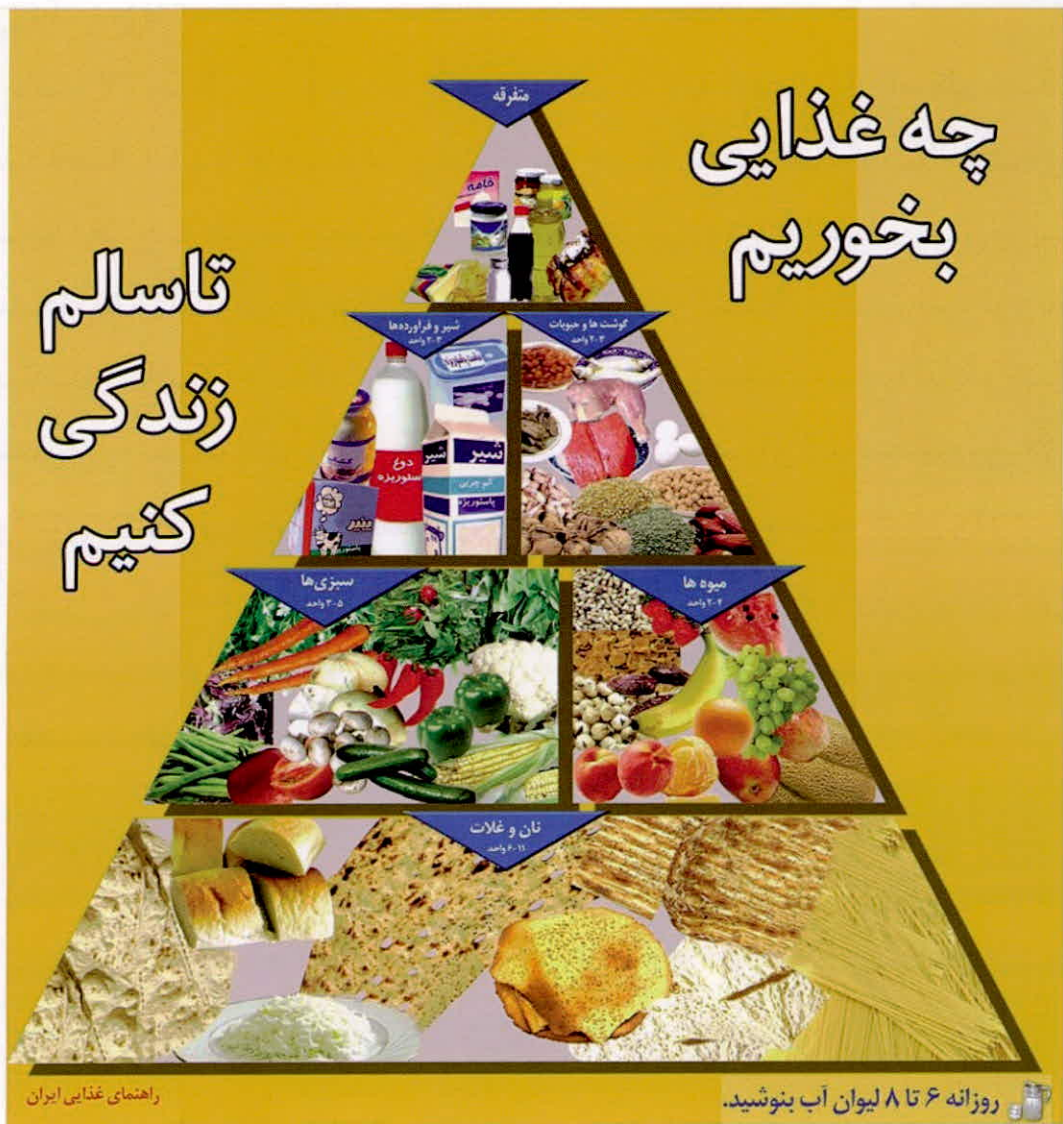
هر واحد از این گروه معادل است با ۶۰ گرم انواع گوشت (دوتکه خورشتی متوسط معادل دو قوطی کبریت)، نصف ران یا یک سوم سینه مرغ، یک تکه ماهی به اندازه یک کف دست، دو عدد تخم مرغ، نصف لیوان حبوبات پخته، یک سوم لیوان انواع مغزها مانند گردو، پسته، فندق، بادام و ...

□ گروه چربی ها، روغن ها و شیرینی ها:

گروه متفرقه هرم غذایی شامل چربی، روغن، شکر، قندها و شیرینی ها، نمک، انواع ترشی و چاشنی ها می باشد که گروه اصلی غذایی محسوب نشده و فقط مثلث کوچکی را در بالای هرم تشکیل می دهند. نظر به مضرات مصرف این گروه، باید کمترین میزان مصرف را در روز داشته باشند. مصرف زیاد چربی و روغن موجب چاقی، بیماری های قلبی عروقی، افزایش فشار خون، دیابت و برخی سرطانها می شود. ازدیاد مصرف شکر، قندها و شیرینی ها، افزایش وزن و چاقی را به دنبال دارد و نمک زیاد فشار خون را بالا می برد.

جدول شماره ۴ : میزان مصرف مطلوب گروه های غذایی

میزان مصرف مطلوب روزانه	گروه های غذایی
۶-۱۱ واحد	گروه نان و غلات
۳-۵ واحد	گروه سبزی ها
۲-۴ واحد	گروه میوه ها
۲-۳ واحد	گروه لبنیات
۲-۳ واحد	گروه گوشت ها، حبوبات، مغزها و تخم مرغ

ج : خودارزیابی وضعیت تغذیه در افراد میانسال چگونه است؟

درس دهم

▼ کار عملی:

وضعیت تغذیه خود را بررسی و سپس جدول ارزیابی مصرف گروه ها و مواد غذایی را تکمیل نمایید. شما کدام گروه ها و مواد غذایی را به میزان نامطلوب مصرف می کنید؟ چه اقداماتی باید انجام دهید؟

▼ بررسی یک نمونه:

محبوبه خانم ۴۷ سال دارد و مدت یکسال است که قاعدگی او نامنظم شده است و هر دو سه ماه یکبار قاعده می شود و در ۶ ماه گذشته ۶ کیلو اضافه وزن پیدا کرده است. محبوبه خانم عاشق خوردن شیرینی و شکلات است. روزانه ۱۰-۱۲ عدد بیسکویت سبوس دار می خورد تا چاق تر نشود و شیرینی تر و شکلات را نیز از برنامه غذایی حذف کرده است. همچنین وعده برنج را نیز در شام حذف کرده و سبزی و سالاد را در نهار و شام می خورد و برای اینکه انرژی لازم برای انجام کارهای منزل را داشته باشد، روزانه یک لیوان پسته خام و ۱۲ عدد خرما نیز می خورد. او گوشت، شیر و ماست اصلا دوست ندارد؛ ولی روزانه در صبحانه پنیر و گردو می خورد. قد او ۱۵۹ سانتی متر و وزن او ۸۰ کیلو گرم می باشد. در باره وضعیت مصرف گروه های غذایی در این نمونه بحث کنید.

آیا شما نمونه هایی مشابه با مورد بالا را می شناسید؟ شرایط آن نمونه ها را برای با سایر داوطلبان سلامت توضیح دهید.

برای اینکه فرد بداند چگونه از خود ارزیابی تعیین وضعیت تغذیه ی خود که در همین بخش به آن اشاره می کنیم استفاده کند، بهتر است مروری بر میزان مصرف مطلوب روزانه گروه های غذایی (جدول شماره ۴) داشته باشیم.

با استفاده از ارزیابی تعیین وضعیت تغذیه افراد (جدول شماره ۵) که به راحتی توسط خود فرد قابل تکمیل است، فرد می تواند تنوع، تعادل و کفایت دریافت مواد و گروه های مختلف غذایی خود را براساس هرم غذایی مورد تأیید در کشور ایران که در دروس گذشته به طور کامل توضیح داده شده است، محاسبه و فاصله رژیم غذایی خود را با یک رژیم غذایی مطلوب محاسبه کند. به یاد داشته باشید معیار مصرف معمول گروه های غذایی در جدول شماره ۵، اکثر روزهای هفته می باشد.

اگر فردی میزان مصرف معمول هر یک از گروه ها/ مواد غذایی خود در یک هفته را نمی داند، بهتر است نخست به مدت یک هفته، روزانه مقدار مصرف خود را یادداشت و سپس اقدام به تکمیل جدول براساس وضعیت اکثر روزهای هفته نماید. در مواردی که مربوط به وضعیت مصرف گروه های مواد غذایی است، فرد می بایست میزان مصرف معمول خود را براساس واحد در هر گروه ذکر نماید.

به عنوان مثال اگر فردی در اکثر روزهای هفته به اندازه یک و نیم قوطی کبریت پنیر در صبحانه، یک لیوان ماست با ناهار و یک لیوان شیر نیز عصرها مصرف می کند، این بدین معناست که این فرد روزانه سه واحد لبنیات دریافت می کند که این میزان مصرف لبنیات در محدوده مطلوب می باشد. بنابراین در ستون ارزیابی ۱ و ردیف مطلوب عدد ۳ را وارد نمایید و در ارزیابی های بعدی نیز به همین صورت تعداد واحدها را محاسبه و ثبت کنید. در صورتی که تعداد واحد مصرفی شما در محدوده نامطلوب قرار دارد، عدد آن را در ردیف نامطلوب و در خانه مربوطه وارد نمایید.

در ستونهای بعدی ارزیابی ۲، ۳ و ۴ جدول شماره پنج، نتایج ارزیابی وضعیت تغذیه خود را در آغاز هر فصل وارد نموده و تغییرات را در جدول ملاحظه نمایید.

جدول شماره ۵: ارزیابی وضعیت مصرف گروه‌ها و مواد غذایی

ارزیابی ۴	ارزیابی ۳	ارزیابی ۲	ارزیابی ۱		گروه‌ها / مواد غذایی
تاریخ/...../.....	تاریخ/...../.....	تاریخ/...../.....	تاریخ/...../.....	وضعیت مصرف	
				مطلوب (۱۱-۶ واحد)	من به طور معمول (اکثر روزهای هفته) واحد از گروه نان و غلات در روز مصرف می‌کنم.
				نامطلوب	
				مطلوب (۵-۳ واحد)	من به طور معمول (اکثر روزهای هفته) واحد از گروه سبزی‌ها در روز مصرف می‌کنم.
				نامطلوب	
				مطلوب (۴-۲ واحد)	من به طور معمول (اکثر روزهای هفته) واحد از گروه میوه‌ها در روز مصرف می‌کنم.
				نامطلوب	
				مطلوب (۳-۲ واحد)	من به طور معمول (اکثر روزهای هفته) واحد از گروه گوشت‌ها، حبوبات، مغزها و تخم مرغ در روز مصرف می‌کنم.
				نامطلوب	
				مطلوب (۳-۲ واحد)	من به طور معمول (اکثر روزهای هفته) واحد از گروه شیر و لبنیات در روز مصرف می‌کنم.
				نامطلوب	
				مطلوب (عدم مصرف)	من به طور معمول هر هفته سوسیس و کالباس (انواع ساندویچ، فست فودها) و غذاهای کنسرو شده و آماده مصرف می‌کنم. بلی خیر.....
				نامطلوب	
				مطلوب (عدم مصرف)	من به طور معمول هر هفته نوشیدنی‌های گازدار (انواع نوشابه، ماء‌الشعیر، دوغ گازدار) مصرف می‌کنم. بلی خیر.....
				نامطلوب	
				مطلوب (عدم مصرف)	من از روغن جامد استفاده می‌کنم بلی خیر.....
				نامطلوب	
				مطلوب (عدم مصرف)	من به طور معمول سر سفره از نمکدان استفاده می‌کنم.
				نامطلوب	بلی خیر.....

د: چه اقدامات و مراقبت‌هایی با توجه به نتایج «خودارزیابی وضعیت تغذیه» در افراد میانسال لازم می‌باشد؟

درس یازدهم

▼ کارگروهی

با کمک مربی خود به گروه‌های کوچک ۱۲-۸ نفره تقسیم شوید و درباره سوالات زیر بحث نمایید و نظر گروه را در مقابل هر یک از نمونه‌های زیر بنویسید و سپس با کمک مربی خود موارد را بررسی و پاسخ‌ها را تصحیح نمایید.

- اگر فردی روزانه بیشتر یا کمتر از استاندارد تعریف شده برای هر گروه غذایی مصرف کند، چه مشکلاتی برایش ایجاد می‌شود؟

- چه عادات غذایی مضر را می‌شناسید؟ درباره آنها بحث نمایید.

▼ یک مشورت

خانم زعفرانی به سلامتی و وزن خود خیلی اهمیت می‌دهد. خصوصاً که بزودی نیز عروسی دخترش می‌باشد. او ۴۶ ساله، دارای ۱۵۰ سانتی متر قد و وزن ۸۰ کیلوگرم می‌باشد. امروز که به خانه من آمده بود گفت که از یک هفته پیش، یک رژیم سخت را شروع کرده تا عروسی دخترش که دو ماه دیگر است بتواند ۱۰ کیلوگرم وزن کم کند. برای این کار نان و برنج را بطور کامل از غذای خود حذف کرده و روزانه با خوردن ۲ لیتر شیر سعی به سیر نگه داشتن خود دارد. در ضمن، به علت زانو درد، ورزش هم نمی‌تواند بکند. اگر او با شما در مورد روش انتخابی اش مشورت کند، او را چگونه راهنمایی می‌کنید؟ با توجه به نمایه توده بدنی خانم زعفرانی نظر خود را در مورد رژیم غذایی او یادداشت کنید و با سایر داوطلبان در این خصوص صحبت کنید.

□ میزان مصرف مطلوب هر فرد براساس جدول یعنی آنکه در روز از هر گروه غذایی، به میزان توصیه شده در حد مطلوب مصرف نماید تعیین می گردد و در غیر اینصورت میزان مصرف روزانه غیرمطلوب محاسبه می شود.

□ آنچه که هر فرد باید بداند اینست که به مرور میزان مصرف روزانه خود از هر گروه غذایی را به استاندارد ذکر شده برساند.

□ یک فرد می بایست روزانه ۱۱-۶ واحد از گروه نان و غلات مصرف نماید تا انرژی لازم برای فعالیت های روزانه خود داشته باشد. مصرف بیش از ۱۱ واحد در گروه فوق باعث ازدیاد وزن و چاقی، و مصرف کمتر از آن نیز باعث اختلال در تامین مواد مغذی بدن و سوخت و ساز آن می گردد.

□ مصرف ۳-۵ واحد از گروه سبزی ها و ۲-۴ واحد از گروه میوه ها نیز در روز لازم است تا فرد هم مواد مغذی مورد نیاز بدنش تامین گردد و هم از خطر ابتلا به بسیاری از بیماری های مزمن پیشگیری شود. دریافت کمتر از میزان توصیه شده باعث دریافت ناکافی ویتامین ها، املاح، فیبر و سایر مواد مغذی می شود و از طرف دیگر دریافت بیشتر از مقدار توصیه شده تعادل رژیم غذایی شما را بهم می زند.

□ هر فرد می بایست روزانه ۲-۳ واحد از گروه شیر و لبنیات را دریافت نماید مصرف کمتر از ۲ واحد فرد را در معرض کمبود مواد مغذی به ویژه کلسیم قرار می دهد و مصرف بیش از میزان توصیه شده نیز علاوه بر بهم زدن تعادل رژیم غذایی باعث کمبود دریافت سایر گروه های غذایی و مواد مغذی مورد نیاز بدن خواهد شد.

□ روزانه باید ۲-۳ واحد از گروه گوشت ها، تخم مرغ، مغزها و حبوبات مصرف شود تا پروتئین و سایر مواد مغذی بدن تامین گردد. مصرف کمتر یا بیشتر از مقادیر توصیه شده باعث بهم خوردن تعادل رژیم غذایی، دریافت نامتعادل مواد مغذی و مصرف کمتر سایر گروه های غذایی را می شود.

□ همه باید بدانند که کنار گذاشتن عادات مضر غذایی همچون مصرف روغن جامد، نوشیدنی های گازدار، استفاده از نمک دان سر سفره غذا، مصرف سوسیس، کالباس، فست فودها، غذاهای فرآوری شده و صنعتی از الزامات یک رژیم غذایی سالم است.

□ برخی موارد بر حسب پاسخ بلی یا خیر دسته بندی می شوند و وضعیت شما را از نظر مطلوب یا نامطلوب بودن روشن می کنند. پاسخ بلی به این سوالات نامطلوب و پاسخ خیر مطلوب است.

- کدام گروه های غذایی در مردم محله شما بر اساس هرم غذایی بیش از مقدار توصیه شده مصرف می شود؟

- کدام گروه های غذایی در مردم محله شما بر اساس هرم غذایی کمتر از مقدار توصیه شده مصرف می شود؟

- در مردم محله شما چه عادات غذایی ناسالمی وجود دارد؟

- آیا خانوارهای تحت پوشش شما با هرم غذایی و اهمیت تغذیه سالم در دوران میانسالی آشنا می باشند؟ توضیح دهید

- آیا خانوارهای تحت پوشش شما با جدول خود ارزیابی تغذیه ای آشنا می باشند؟ توضیح دهید

مشکلات شناسایی شده در محله

۱-

۲-

۳-

۴-

ورزش چه تاثیری در سلامتی دوران میانسالی دارد؟

درس دوازدهم

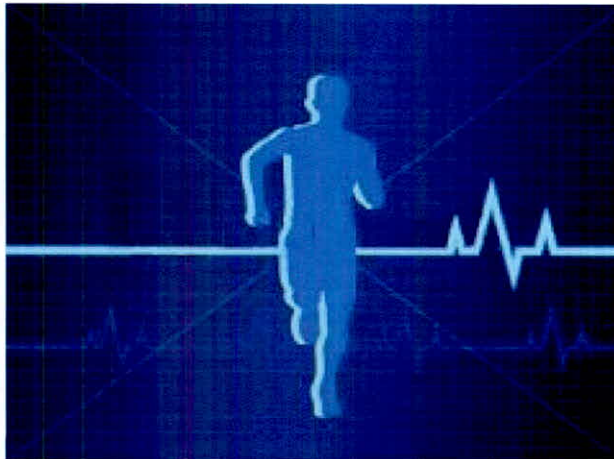
الف : چرا باید میانسالان ورزش کنند؟

▼ بحث عمومی

با کمک مربی خود به گروه های کوچک (۸ - ۱۲ نفره) تقسیم شوید و درباره سوالات زیر بحث نمایید و نظر گروه را در مقابل هر یک از نمونه های زیر بنویسید. سپس با کمک مربی خود، موارد را بررسی و پاسخ ها را تصحیح نمایید.

- فعالیت جسمانی چیست؟

- برای بالا بردن تحرک در انجام کارهای روزمره چه اقداماتی می توان انجام داد؟

□ به هر نوع حرکت بدن که توسط عضلات اسکلتی ایجاد و منجر به مصرف انرژی گردد، فعالیت جسمانی گفته می شود که دارای سطوح مختلف از انجام فعالیت های روزمره زندگی نظیر بالا رفتن از پله ها، انجام کارهای منزل، رسیدگی به باغچه و ... تا فعالیت هایی مانند دویدن، دوچرخه سواری و انواع ورزش ها می باشد.

□ داشتن فعالیت جسمانی منحصر به گروه سنی خاصی نیست؛ همه افراد در صورت تمایل می توانند زندگی پر تحرکی داشته باشند. انجام فعالیت های جسمانی به شما کمک می کند که احساس خوبی داشته باشید و از زندگی لذت بیشتری ببرید. بنابراین مهم نیست که سن شما چقدر است یا این که چه احساساتی در زندگی دارید. فقط کافی است فعالیت جسمانی منظم و مستمر داشته باشید و از فواید آن بهره مند گردید.

□ فعالیت جسمانی مستمر و منظم فواید زیر را در بردارد:

- پیشگیری و درمان بیماری های قلبی عروقی و تصلب شرایین، سکته قلبی و مغزی، فشار خون بالا، چربی خون بالا، دیابت؛ پوکی استخوان؛ کمردرد، سنگ کیسه صفرا، بیماری های روحی روانی، اضافه وزن و چاقی

- موثر بر افزایش کیفیت زندگی، کاهش اثرات سالمندی، افزایش رضایت از زندگی، کاهش هزینه های زندگی، کمک به خلاقیت، کاهش مرگ و میر.

- اگر شما تا کنون هیچ گونه فعالیت جسمانی نداشتید، از همین حالا شروع کنید فکر کنید که چگونه می توانید تحرک خود را در منزل، محل کار و در طی اوقات فراغت زیاد کنید.

□ شما می توانید با اقدامات زیر شروع کنید:

* به جای آسانسور از پله استفاده کنید.

* ۱ تا ۲ ایستگاه قبل از مقصد، از اتوبوس یا تاکسی پیدا شوید و باقیمانده راه را پیاده بروید و یا مسافت تا محل کار خود را پیاده طی نمایید.

* ماشین خود را دورتر از مقصد پارک نمایید.

*به جای رفتن به کارواش، خودتان ماشین را بشویید.

*کارهای خانه مثل جارو کردن کف اتاق، شستن پنجره ها، پارو کردن برف، رسیدگی به باغچه، باغ و ... را انجام دهید.

*هرزمان می توانید پیاده روی کنید.

*از تماشای طولانی مدت تلویزیون اجتناب کنید.

*با کودکان خود بازی کنید.

*هر فعالیتی را که در حال حاضر دارید افزایش دهید.

ب: باورهای نادرست و بهانه های مردم در مورد ورزش کردن چیست؟

درس سیزدهم

▼ یک داستان نیمه تمام

افسانه خانم ۴۸ ساله است. او چند وقتی است که به خانه جدید خود اسباب کشی کرده که کنار آن، یک پارک زیبا واقع شده است. یک روز صبح که او برای گرفتن نان از میان این پارک می گذشت، مشاهده کرد که گروهی از زنان که اکثر آنان نیز میانسال بودند، همراه یک خانم جوان که به نظر سرگروه آنان می رسد، در حال انجام حرکات ورزشی هستند. او با خود گفت چقدر خوب بود اگر می توانستم من هم به جمع آنان پیوندم. افسانه خانم تاکنون ورزش نکرده و نگران است که اگر در این سن شروع به ورزش کند، آسیب ببیند. برای همین در مورد شروع ورزش تردید دارد.

-این داستان را کامل کنید.

پس از پایان داستان به سوالات ذیل پاسخ دهید:

-به نظر شما افسانه خانم تصمیم درستی گرفته است؟

برای اینکه افسانه خانم بتواند فعالیت جسمانی بیشتری داشته باشد، چه توصیه ای به او می کنید؟

▼ یک تحقیق

در بین خانوارهای خود، بهانه های رایج برای ورزش نکردن را بررسی نمایید. نتایج پاسخ های جمع آوری شده را به کمک مربی خود در جدول ذیل تکمیل کنید.

راه حل	بهانه

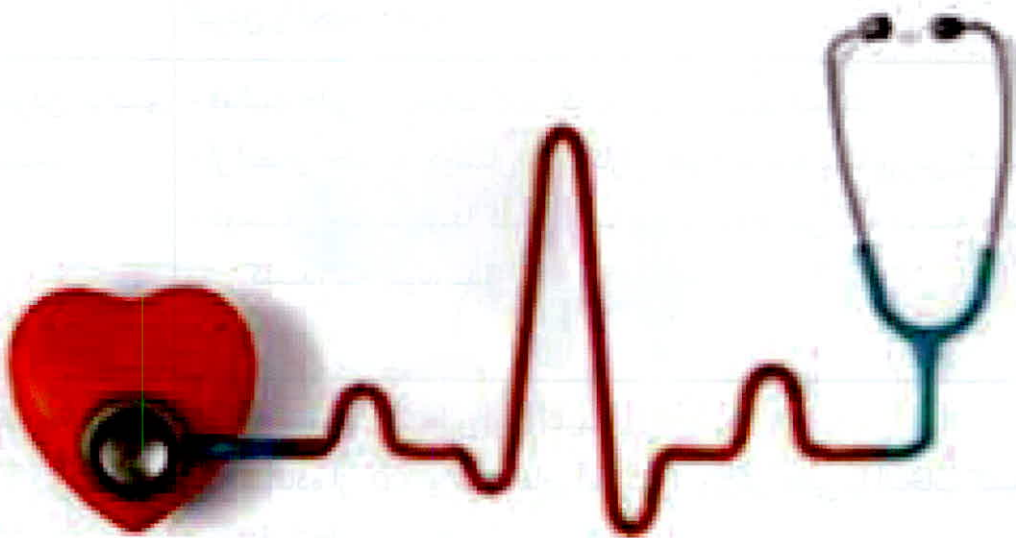
ج: آیا قبل از انجام فعالیت های جسمانی نیاز به مشاوره پزشک می باشد؟

درس چهاردهم

▼ بحث عمومی :

- در صورتیکه فردی بخواهد میزان فعالیت جسمانی منظم خود را افزایش دهد، بهتر است قبل از آن چه اقداماتی انجام دهد؟

- در چه مواردی افراد برای شروع فعالیت جسمانی یا افزایش آن، نیاز به مشورت پزشک دارند؟

فعالیت های جسمانی منظم برای اغلب افراد خطری دربر ندارد. با این وجود برخی اشخاص قبل از شروع فعالیت جسمانی یا افزایش آن می بایست با پزشک خود مشورت نمایند. افراد مبتلا به دیابت، فشار خون بالا، اختلالات چربی خون، بیماری قلبی عروقی، ربوی یا کلیوی یا هر گونه بیمار مزمن شناخته شده باید قبل از شروع فعالیت جسمانی بیشتر با پزشک خود مشورت نمایند. در سایر افرادی که می خواهند میزان فعالیت جسمانی منظم خود را افزایش دهند، بهتر است به سوالات مندرج در جدول «شماره هفت» پاسخ گویند.

باید بدانید که احساس معمول شما بهترین راهنما برای پاسخ به این سوالات است. بنابراین پرسش ها را بدقت خوانده و صادقانه پاسخ دهید.

□ در صورت **پاسخ مثبت** به یک یا بیشتر از سئوالات مندرج در جدول شماره ۷:

- با پزشک خود قبل از شروع فعالیت جسمانی بیشتر، یا ارزیابی آمادگی جسمانی صحبت نمایید. به پزشک خود درباره این پرسشنامه و سوالاتی که به آنها پاسخ مثبت داده اید، بگویید.

- اگر فعالیت های خود را به آهستگی شروع و شدت و مدت آن را به تدریج افزایش دهید، ممکن است قادر به انجام هر فعالیتی باشید. ولی بهتر است از انجام فعالیت های پر خطر خودداری نموده و با پزشک خود در خصوص آغاز فعالیت هایی که تمایل دارید، مشورت نمائید. سعی کنید برنامه های جمعی بی خطر و مفید را برای خود بیابید.

□ در صورت **پاسخ منفی** به همه سوالات:

- فعالیت جسمانی بیشتر را آغاز کنید و با این ویژگی که به آهستگی شروع کنید و بتدریج فعالیت تان را افزایش دهید. این روش، بی خطر ترین و آسان ترین راه می باشد.

- سعی کنید در یک ارزیابی آمادگی جسمانی شرکت کنید. این ارزیابی یک روش عالی برای تعیین آمادگی جسمانی پایه شما می باشد که بر این اساس می توانید برای یک زندگی مناسب پایه ریزی کنید.

- توصیه اکید می گردد فشارخون خود را اندازه گیری کنید. اگر فشار خون شما مساوی یا بیشتر از ۱۴۴/۹۴ میلی مترجیوه است، باید قبل از شروع فعالیت با پزشک خود مشورت کنید.

- اگر به علت بیماری های موقت همچون سرماخوردگی یا تب حال خوبی ندارید، تا بهتر شدن وضع جسمانی تان صبر کنید.

- اگر باردار هستید یا تصمیم به بارداری دارید، با پزشک خود قبل از شروع فعالیت جسمانی مشورت کنید.

- اگر پس از مدتی، تغییر شرایط سلامتی شما موجب پاسخ بلی به یکی از سوالات گردید، حتما با پزشک خود صحبت نمایید.

- توجه داشته باشید که ارزیابی وضعیت سلامت شما براساس جدول شماره ۷ تنها به مدت ۲ سال اعتبار دارد و پس از آن نیاز به ارزیابی مجدد دارید.

□ آمادگی جسمانی

سازمان جهانی بهداشت، آمادگی جسمانی را توانایی انجام کار عضلانی رضایت بخش تعریف نموده است. اجزای آمادگی جسمانی عبارتند از:

- **آمادگی قلبی تنفسی:** توانایی قلب، رگهای خونی، خون و دستگاه تنفسی برای فراهم کردن مواد غذایی و اکسیژن برای عضلات و توانایی عضلات برای استفاده از مواد غذایی به منظور ادامه ورزش می باشد. یک فرد دارای آمادگی مناسب می تواند مدت نسبتا طولانی، بدون وارد آوردن فشار شدید به بدن خود به ورزش ادامه دهد.

- **انعطاف پذیری:** محدوده حرکات قابل انجام در یک مفصل یا یک گروه از مفاصل است. یک فرد دارای آمادگی مناسب می تواند در هنگام کار کردن و ورزش، مفاصل را در محدوده حرکتی کاملشان به حرکت در آورد.

- **ترکیب بدنی مناسب:** ترکیب بدنی درصد عضلات، چربی، استخوان ها و سایر بافت های تشکیل دهنده بدن می باشد. یک فرد دارای آمادگی مناسب درصد چربی نسبتا پایین (اما نه خیلی پایین) دارد.

- **استقامت عضلانی:** توانایی عضلات برای ورزش مکرر و مدت دار می باشد. یک فرد دارای آمادگی مناسب بدون خستگی بیش از اندازه، می تواند به ورزش با شدت و مدت مطلوب ادامه دهد.

- **قدرت:** توانایی عضلات برای وارد کردن نیروی بیرونی به منظور جابجایی یا نگه داشتن بار سنگین، قدرت گفته می شود. یک فرد دارای آمادگی مناسب می تواند با اعمال نیرو، کار یا ورزشی را به انجام برساند، مانند بلند کردن یک وزنه.

- **چابکی:** توانایی تغییر جهت سریع حرکات بدن در فضا، چابکی گفته می شود.
- **هماهنگی:** توانایی انجام فعالیت های حرکتی به نرمی و درستی، هماهنگی گفته می شود.
- **تعادل:** حفظ تعادل در حالت سکون و حرکت، از عوامل مهم آمادگی جسمانی می باشد.
- **سرعت:** توانایی انجام حرکت متواتر در مدت زمان کوتاه است.

جدول شماره ۷: ارزیابی نیاز به مشاوره با پزشک قبل از شروع فعالیت های جسمانی

خیر	بلی	۱) آیا پزشک تا به حال به شما گفته است که شرایط قلبی شما به گونه ای است که باید فقط فعالیت های جسمانی توصیه شده توسط پزشک را انجام دهید؟
خیر	بلی	۲) آیا در حین فعالیت جسمانی درد در قفسه سینه دارید؟
خیر	بلی	۳) آیا در ماه گذشته، در زمانی که فعالیت جسمی نداشتید، قفسه سینه شما درد می گرفت؟
خیر	بلی	۴) آیا تعادل خود را به علت سرگیجه از دست می دهید یا تا به حال هوشیاری خود را از دست داده اید؟
خیر	بلی	۵) آیا مشکل استخوانی یا مفصلی (مانند پشت، زانو یا لگن) دارید که ممکن است با تغییر در میزان فعالیت جسمانی بدتر شود؟
خیر	بلی	۶) آیا اخیراً به تجویز پزشک، داروهای کاهنده فشار خون یا داروهای قلبی مصرف می نمایید؟
خیر	بلی	۷) آیا دلایل دیگری دارید که نباید فعالیت جسمانی داشته باشید؟

د: خودارزیابی وضعیت فعالیت جسمانی در میانسالان چگونه انجام می شود؟

درس پانزدهم

▼ کار گروهی:

با راهنمایی مربی خود هر یک از نمونه های زیر را بررسی کنید و پس از بحث و تبادل نظر با کلمات مطلوب یا نامطلوب وضعیت فعالیت بدنی آنها را مشخص نمایید و سپس توصیه های لازم را در جدول زیر در ستون مربوطه بنویسید.

-زهرا خانم هفته ای سه روز هرروز یک ربع ساعت با دوست خود پیاده روی می کند و درحین پیاده روی با او دردال می کند. آیا زهرا خانم به میزان کافی فعالیت بدنی دارد؟

-افسانه خانم که سالها بود عادت داشت روزانه با همسایه خود در پارک به مدت نیم ساعت پیاده روی کند، به تازگی درسالن ورزش محله خود ثبت نام کرده است و هفته ای ۲ جلسه ی ۱/۵ ساعته نیز با کمک مربی خود ورزش می کند. وضعیت فعالیت جسمانی افسانه خانم را بررسی کنید.

-اکرم خانم وقت کافی برای پیاده روی درپارک را ندارد، ولی چون علاقه زیادی به ورزش کردن دارد روزانه ۲۰ دقیقه درمنزل حرکات ورزشی را با استفاده از CD که از دوست خود قرض گرفته است، انجام می دهدودر حین ورزش به نفس نفس می افتد. ارزیابی شما از میزان فعالیت جسمانی اکرم خانم چگونه است؟

نام فرد	وضعیت فعالیت فرد از نظر شدت، مدت و دفعات		ارزیابی فعالیت بدنی فرد		توصیه های لازم
	مطلوب	نامطلوب	مطلوب	نامطلوب	

□ در انجام هر فعالیت بدنی ۳ موضوع مهم است:

- شدت انجام فعالیت بدنی
- مدت انجام آن بر حسب دقیقه
- دفعات انجام فعالیت بدنی در هفته

□ برای تعیین شدت فعالیت بدنی خود، یکی از دو روش زیر را می توان استفاده نمود:

- روش اول تعیین شدت فعالیت بدنی: با استفاده از جدول تخمین آسانی یا سختی فعالیت، شدت آن تخمین زده می شود. در این روش، فرد به سختی فعالیت خود از صفر تا ۲۰ نمره می دهد. چنانچه شدت فعالیت بر اساس جدول شماره ۸ در محدوده رنگی (نمرات ۱۶-۱۲) باشد، شدت فعالیت متوسط است.

- روش دوم تعیین شدت فعالیت بدنی: استفاده از روش صحبت کردن است که نتایج آن از توضیحات زیر بدست خواهد آمد:

- در صورتی که در زمان انجام فعالیت جسمانی به راحتی قادر به صحبت کردن یا آواز خواندن باشید، شدت فعالیت شما خفیف است.

- اگر در زمان انجام فعالیت جسمانی قادر به گفتن ۳-۴ کلمه و بعد نفس کشیدن هستید یا نمی توانید آواز بخوانید، شدت فعالیت متوسط است.

- اگر قادر به صحبت کردن نمی باشید یا به نفس نفس زدن شدید می افتید، آنگاه شدت فعالیت جسمانی شما شدید است.

- برای تعیین وضعیت فعالیت جسمانی خود به سئوالات جدول شماره ۹ پاسخ بدهید. سپس با توجه به پاسخ های خود، جدول شماره ۱۰ را تکمیل نمایید.

- در صورتی که در حال حاضر فعالیت جسمانی ندارید، با مراجعه به کتابهای آموزشی یا مشاوره با کارکنان بهداشتی، یک برنامه فعالیت جسمانی را برای خود تنظیم و اجرا نمایید.

جدول شماره ۸: تخمین شدت فعالیت جسمانی

نمره	توصیف خود فرد از نظر میزان سختی
۶ - ۷	بسیار بسیار ملایم
۸ - ۹	بسیار ملایم
۱۰ - ۱۱	تقریباً ملایم
۱۲ - ۱۳	کمی سخت
۱۴ - ۱۶	سخت
۱۷ - ۱۹	بسیار بسیار سخت

جدول شماره ۹: ارزیابی وضعیت فعالیت جسمانی

من به طور معمول فعالیت جسمانی دارم. **بلی** **خیر**

نوع فعالیت جسمانی من عبارت است از:

- به طور منظم پیاده روی می کنم.
- شغل من همراه با فعالیت بدنی نسبتاً زیادی است (کارگر، کشاورز، ... هستم).
- به طور منظم فعالیت ورزشی (شنا، والیبال، بسکتبال، فوتبال، بدمینتون، تنیس، دوچرخه سواری، بدنسازی، ایروبیک، پیلاتس و ...) دارم.

چند روز در هفته فعالیت بدنی انجام می دهم؟

- به طور معمول (اکثر مواقع) کمتر از ۳ روز در هفته فعالیت های جسمانی مذکور را انجام میدهم.
- به طور معمول (اکثر مواقع) ۳ روز یا بیشتر در هفته فعالیت های جسمانی مذکور را انجام میدهم.

مدت زمان انجام فعالیت جسمانی من در طول روز چقدر است؟

- کمتر از ۳۰ دقیقه در روز
- ۳۰ دقیقه و بیشتر

شدت فعالیت جسمانی من در حین انجام فعالیت مذکور به طور معمول چقدر است؟

- خفیف
- متوسط
- شدید

در مورد نوع فعالیت، انجام دادن هر یک از انواع فعالیت بدنی مذکور در جدول شماره ۹ در صورت مطلوب بودن دفعات، مدت و شدت انجام آن در طول هفته، مناسب و مطلوب است. توصیه سازمان بهداشت جهانی برای حداقل میزان فعالیت بدنی مطلوب برای گروه سنی میانسالان انجام یکی از موارد زیر می باشد:

حداقل ۳۰ دقیقه فعالیت بدنی در روز، با شدت متوسط، در ۵ روز هفته

حداقل ۵۰ دقیقه فعالیت بدنی در روز، با شدت متوسط، در ۳ روز هفته

۷۵ دقیقه فعالیت بدنی در هفته، با شدت زیاد (شدید)، حداقل در ۳ روز هفته

برای مطلوب بودن میزان فعالیت بدنی، همه موارد دفعات (حداقل ۳ روز در هفته)، مدت (۱۵۰ دقیقه در هفته برای فعالیت بدنی با شدت متوسط و ۷۵ دقیقه در هفته برای فعالیت بدنی شدید) و شدت (متوسط و شدید) باید مطلوب باشند.

اگر هر یک از موارد مدت، شدت و دفعات انجام فعالیت جسمانی مطابق با توصیه سازمان بهداشت جهانی نمی باشد، بتدریج آن را اصلاح نمایید تا به وضعیت مطلوب برسید. این ارزیابی را هر سه ماه یکبار انجام دهید و نتایج آن را در جدول شماره ۱۰ یادداشت نمایید.

جدول شماره ۱۰: ارزیابی وضعیت فعالیت جسمانی

ارزیابی ۴	ارزیابی ۳	ارزیابی ۲	ارزیابی ۱	ارزیابی	
تاریخ: .../.../...	تاریخ: .../.../...	تاریخ: .../.../...	تاریخ: .../.../...	وضعیت	
				مطلوب	دفعات انجام فعالیت
				نامطلوب	
				مطلوب	مدت انجام فعالیت
				نامطلوب	
				مطلوب	شدت انجام فعالیت
				نامطلوب	
				مطلوب	ارزیابی کل فعالیت جسمانی شامل: دفعات، مدت و شدت
				نامطلوب	

ه: چه اقدامات و مراقبت‌هایی با توجه به نتایج « خودارزیابی وضعیت فعالیت جسمانی » لازم می‌باشد؟

درس شانزدهم

▼ بحث عمومی

به گروه‌های ۱۲-۸ نفره تقسیم شوید و به سوالات زیر پاسخ دهید و در مورد پاسخ‌های خود با گروه‌های دیگر بحث کنید.

- برنامه ورزشی مناسب برای یک فرد میانسال چگونه است؟

- مراحل انجام یک برنامه ورزشی مناسب چیست؟

▼ بررسی چند نمونه

- ۱- پروین خانم ۴۰ سال دارد. او هر روز به مدت ۱۰ دقیقه ورزش می‌کند.
 - ۲- خانم زاهدی ۴۸ سال دارد. روزانه ۲۰ دقیقه کار با وزنه انجام می‌دهد.
 - ۳- خانم اکبری ۳۹ ساله، با قد ۱۵۹ سانتی‌متر و وزن ۶۰ کیلوگرم، معتقد است ورزش مناسب است و اصلاً نیازی به ورزش کردن ندارد.
 - ۴- خانم سعیدی ۵۰ سال دارد. او در باغ خود کار کشاورزی انجام می‌دهد و با توجه به اینکه کمردرد دارد، اصلاً ورزش نمی‌کند.
- در مورد هریک از این نمونه‌ها بحث کنید.
- به نظر شما آیا میزان فعالیت جسمانی هر یک از نمونه‌ها مناسب می‌باشد؟ نظرات خود را در جدول ذیل یادداشت کنید.

نکات قابل توجه	ارزیابی شدت فعالیت جسمانی		شماره نمونه
	نامطلوب	مطلوب	

هدف از برنامه فعالیت جسمانی ارتقای سلامتی است و این امر متفاوت از انجام ورزش قهرمانی یا دنبال کردن یک ورزش حرفه ای می باشد.

- توصیه می شود زنان و مردان ۳۰-۵۹ سال حداقل ۳۰ دقیقه فعالیت جسمانی با شدت متوسط به مدت ۵ روز در هفته داشته باشند. علاوه بر این با شرکت در کلاس ورزشی یا انجام فعالیت های ورزشی مورد علاقه خود می توانید آن را جایگزین پیاده روی نمایید یا به پیاده روی روزانه خود بیفزایید.

- به یاد داشته باشید درحین نرمش بدن شما آب ازدست می دهد. این آب را باید قبل، حین و بعد از ورزش کردن با نوشیدن آب جبران کنید.

□ **یک برنامه ورزشی مناسب دارای سه مرحله است:**

۱- **مرحله گرم کردن:** که با انجام فعالیت هایی مانند راه رفتن، دویدن آرام، کشش عضلات پشت ساق یا ران، بازو، شانه، پهلوی و سایر حرکات کششی به مدت ۵ دقیقه انجام میشود.

۲- **مرحله ورزش و فعالیت:** که انواع ورزش و فعالیت بدنی زیر را می توان انتخاب کرد:

- انعطاف پذیری مانند حرکات کششی، ۴-۷ روز در هفته برای حفظ نرمی ماهیچه ها و حرکت روان مفاصل

- هوازی مانند دویدن یا دوچرخه سواری به مدت طولانی، ۴-۷ روز در هفته سلامت قلب، ریه ها و گردش خون

- حرکات قدرتی همچون ورزش با وزنه، ۲ روز در هفته برای تقویت ماهیچه ها و استخوان ها و بهبود وضعیت ایستادن

۳- **مرحله سرد کردن:** که همچون مرحله گرم کردن بوده و زمان آن نیز ۵ دقیقه است.

- آیا مردم میانسال محله شما فعالیت جسمانی دارند؟

... آیا در محله شما باورهای غلط درمورد شروع فعالیت جسمانی وجود دارد؟

- آیا مردم محله شما برای شروع فعالیت جسمانی خود نیاز به مشورت پزشک دارند؟

- آیا مردم محله شما از عوامل موثر در ارزیابی فعالیت بدنی اطلاع دارند؟

- آیا مردم محله شما وضعیت فعالیت بدنی خود را ارزیابی می کنند؟

- آیا مردم محله شما روش های مقابله با زندگی بی تحرک را می دانند؟

- آیا مردم محله شما از مراحل صحیح یک برنامه ورزشی اطلاع دارند؟

مشکلات شناسایی شده در محله

.....-۱

.....-۲

.....-۳

مصرف دخانیات بر سلامت میانسالان چه تاثیری دارد؟

الف : مضرات مصرف دخانیات چیست؟

درس هفدهم

▼ سخنرانی

از پزشک مرکز بهداشتی درمانی خود دعوت کنید تا در مورد مضرات مصرف دخانیات صحبت نماید و با کمک وی به سوالات زیر پاسخ دهید.

- چه خطراتی افراد سیگاری را تهدید می کند؟

.....
.....

- میزان شیوع سرطان در افراد سیگاری چقدر است؟

.....
.....

- سایر انواع دخانیات مانند قلیان چه تاثیری بر سلامت افراد دارند؟

.....
.....

- آثار استعمال غیر مستقیم سیگار بر سلامت افراد چیست؟

.....
.....

□ یکی از مهم ترین عوامل خطر برای ایجاد بیماری های غیر واگیر از جمله بیماری قلبی، عروقی، سرطان ها، ناباروری، یائسگی زودرس و ... مصرف دخانیات از جمله سیگار می باشد.

□ بسیاری از افراد سیگاری علاوه بر اینکه به سلامت پوست و مخاط، دندان و زیبایی خود صدمه زده و چهره ناخوشایندی دارند، برای اعضای خانواده و اطرافیان خود نیز شرایط نامناسبی ایجاد نموده و باعث می شوند که اطرافیان شان بدون آنکه سیگار مصرف کنند، از آسیب های مصرف سیگار آنان آسیب ببینند.

□ بسیاری از مرگ ها ناشی از استعمال دخانیات است. مصرف سیگار سبب ابتلا به بسیاری از بیماری ها می شود. تمام افراد سیگاری در معرض خطر بیشتر ابتلا به سگته های مغزی هستند. خطر ایجاد سرطان ریه در افراد سیگاری ۲۰ برابر افراد غیر سیگاری است. این خطر در زنان حدود ۷۹ درصد و در مردان ۹۰ درصد است.

□ میزان تاثیر سیگار مشابه دو عامل خطر اصلی دیگر، یعنی فشار خون بالا و افزایش کلسترول خون است. اما از دیدگاه بهداشت عمومی، شیوع بیشتر مصرف سیگار عامل خطر مهمتری نسبت به دو عامل دیگر است. از دیگر مضرات مصرف سیگار، افزایش خطر پوکی استخوان، کاهش سن یائسگی در زنان و ناباروری در زنان و مردان می باشد.

□ مصرف قلیان که متأسفانه رواج زیادی در جامعه یافته است، سلامتی افراد را در معرض خطر قرار می دهد. مقدار نیکوتین موجود در یک وعده کشیدن قلیان با مقدار نیکوتین موجود در یک بسته کامل سیگار برابری می کند. هر پکی که به قلیان زده می شود تقریباً ۴۰ برابر یک پک سیگار، دود به ریه فرد می رساند. دود استنشاق شده از قلیان، نه تنها همه ی مواد سرطان زای دود سیگار را دارا است، بلکه مونوکسیدکربن بیشتری (در حدود ۱۰ برابر) هم دارد.

□ استعمال غیر مستقیم دود سیگار که در افراد غیر سیگاری اتفاق می افتد، نیز سلامتی فرد را تهدید می کند. افزایش خطر ابتلا به برخی سرطان ها، بیماری های ریوی، تولد نوزاد کم وزن و زایمان زودرس در زنان باردار از جمله عوارض در معرض دود سیگار بودن است. هم چنین میزان مرگ در این افراد بیشتر می باشد.

▼ یک مشورت

همسر معصومه خانم ۱۰ سال است که سیگار می کشد. اخیراً او دچار سرفه های مکرر و تنگی نفس همراه با خلط فراوان شده است. همچنین دائماً از بی مزه بودن غذاها و بی اشتهايي گله مند است. وی به اصرار معصومه خانم به پزشک به مراجعه کرد. بعد از اینکه پزشک متوجه سیگاری بودن وی شد، به معصومه خانم گفت که همسرش می بایست هر چه زودتر سیگار را ترک کند، چرا که مشکلات مصرف سیگار تنها به این چند مشکل ختم نمی شود. معصومه خانم به همین خاطر خیلی نگران سلامت همسرش است و نمی داند چگونه باید به او کمک کند. او مشککش را با داوطلب سلامت محله خود در میان می گذارد و از او می خواهد که راهنمایی اش کند. به نظر شما توصیه های داوطلب سلامت در این زمینه چیست؟

.....

.....

.....

.....

- ترک سیگار مهمترین اقدام برای حفظ سلامتی می باشد. شایع ترین علت قابل پیشگیری از مرگ، ترک مصرف سیگار است. مدارک بسیار قوی وجود دارند که فایده های ترک سیگار را نشان می دهد، حتی برای افراد مسن و افرادی که در حال حاضر بیماریهای مزمن مربوط به سیگار در آنها پیشرفت کرده است.
- ترک سیگار در افرادی که روزانه دو بسته سیگار می کشند، موجب به تعویق افتادن مرگ ناشی از بیماری قلبی عروقی و سرطان ریه به مدت ۴ سال می شود.
- یک سال پس از ترک سیگار، فراوانی خطر بیماری قلبی عروقی ۵۰ درصد کاهش می یابد.
- تولید خلط، سرفه و تنگی نفس با ترک سیگار به سرعت کاهش می یابد.
- تحریکات گلو از بین می رود.
- حس بویایی و چشایی فرد افزایش می یابد.
- چین و چروک صورت کاهش می یابد.
- وضع تنفس بهتر می شود.
- در مادران باردار، با ترک سیگار خطر سقط خود بخودی، جفت سر راهی، تولد نوزاد نارس و نوزاد کم وزن و سایر عوارض بعد از تولد کاهش می یابد.
- با ترک سیگار احتمال حمله قلبی یا سکته مغزی، ابتلا به سرطان، بیماری مزمن تنفسی، بیماری های دهان و دندان کاهش می یابد.
- اکثر آسیب های سیگار پس از ترک قابل برگشت هستند و مرگ و میر کلی ۱۵-۱۰ سال پس از ترک مشابه افراد غیر سیگاری است .
- برای برخی افراد، ترک سیگار یک راه مهم برای افزایش اعتماد به نفس است به خصوص در افراد سیگاری که اعتماد بنفس شان پایین است.
- ترک سیگار والدین می تواند تاثیر مثبتی بر روی فرزندان بگذارد (برای مثال: ترک سیگار والدین مثال خوبی برای فرزندان است که می خواهند کاری را انجام دهند که به نظر آسان نمی رسد و نقش پیشگیری در فرزندان را دارد که در معرض ابتلا به مصرف دخانیات هستند).
- امکان پس انداز کردن پول فراهم می شود

ج: آمادگی های لازم برای ترک سیگار چیست؟

درس نوزدهم

▼ یک مشورت

اکبر آقا حدود ۱۰ سال است که معتاد به کشیدن سیگار است و این امر همواره باعث بسیاری از مشکلات اجتماعی و خانوادگی او شده است. اخیراً او احساس می کند که دچار تنگی نفس نیز می شود، لذا تصمیم می گیرد که اقدام به ترک سیگار نماید. مشکل را با همسرش در میان می گذارد. همسر او پس از شنیدن موضوع به یاد دوستش که داوطلب سلامت است، می افتد و با تماس تلفنی از او کمک می خواهد. به نظر شما چه توصیه یا اقداماتی به ترک سیگار اکبر آقا کمک می کند؟

.....

.....

▼ بحث عمومی

آیا یک فرد سیگاری بدون مشورت با پزشک می تواند اقدام به ترک سیگار نماید؟

.....

.....

نکات مهم برای ترک سیگار را نام ببرید و در مورد آن بحث کنید؟

.....

.....

□ ترک سیگار کار سختی نیست، کافی است بخواهید این کار را انجام دهید. هر چند در هر مرحله از مراحل ترک سیگار می توانید از مشورت با پزشک بهره ببرید، ولی بدانید با رعایت چند نکته، خود به تنهایی قادر به ترک سیگار هستید. لازم است که اعضاء خانواده خود را حتماً در جریان برنامه ترک سیگار خود قرار دهید تا از حمایت آنان و اطرافیان تان بهره ببرید.

□ چون تصمیم گیری نقش بسیار مهمی در ترک سیگار دارد، برای تصمیم گیری کافی است به نکات زیر توجه کنید:

- مصرف سیگار کشنده است و من نمی خواهم زودتر از موعد از زندگی دست بکشم.
- سیگار ۴۰۰۰ نوع ماده سمی دارد و من علاقه ای به ورود سم به بدنم ندارم.
- سیگار اعتیادآور است و من دوست ندارم به هیچ ماده مضر معتاد باشم.
- سیگار بی خطر وجود ندارد، حتی سیگارهایی که ماده سمی تار یا نیکوتین کمتری دارند، نیز اثرات مشابهی بر روی سلامت قلب و عروق دارند.
- هر سیگار اضافه تر با ورود سم بیشتری به بدن همراه است.
- ترک سیگار به عنوان یک مبارزه و خود کنترلی بر اعمال و رفتار انسانی به افزایش اعتماد به نفس کمک می کند.

زندگی

منهای سیگار

د: چه اقداماتی برای ترک سیگار لازم است؟

درس بیستم

▼ سخنرانی

از پزشک مرکز بخواهید در کلاس شما حاضر شده و در مورد نکات زیر توضیح دهد.

-گام های ترک سیگار کدام است؟

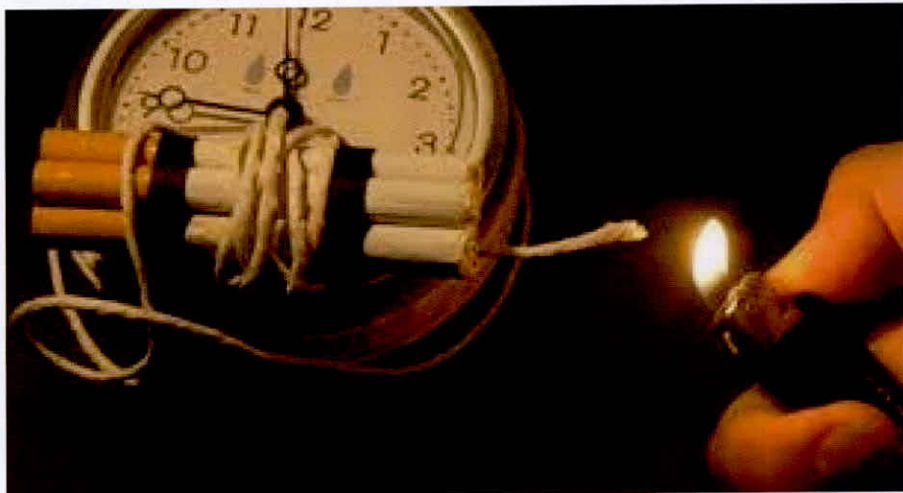
.....

.....

-چه روش هایی برای کنترل تمایل به سیگار کشیدن وجود دارد؟

.....

.....

گام اول: برای ترک سیگار تصمیم گیری است. لذا برای اخذ تصمیم به ترک سیگار، جدول شماره ۱۱، کارت ترک سیگار را برای یک هفته تکمیل کنید.

گام دوم: برای ترک سیگار اقدام کردن است و برای این امر می بایست موارد زیر را به طور کامل روشن کنید:

۱- نوشتن مهم ترین دلیل و انگیزه فرد برای ترک سیگار:

- نوشتن دلایل خود و مرور کردن مداوم این دلایل

۲- نوشتن تاریخ ترک سیگار:

- از همان روز اول ترک، خود را یک فرد غیرسیگاری محسوب کنید، حتی اگر سیگار می کشید، نحوه کشیدن سیگار را تغییر دهید، بدین ترتیب که زمان و مکان های عادی و همیشگی سیگار کشیدن خود را عوض نموده و موقتاً در خانه یا اتومبیل سیگار نکشید، در محل هایی که احساس راحتی می کنید، سیگار نکشید یا سیگار خود را نصفه خاموش کنید.

۳- روش ترک سیگار را انتخاب کنید:

- روش شخصی: در روش شخصی فرد به صورت یکباره و ناگهانی کشیدن سیگار را متوقف می کند یا آنکه به صورت کم کم تعداد سیگار مصرفی روزانه خود را در طول یک مدت مشخص که خودش تعیین نموده است، کنار می گذارد. با وجود طولانی تر بودن این روش، در افرادی که به مصرف نیکوتین وابسته شده اند، موثرتر است.

- روش مداخله پزشک: در این روش با استفاده از جایگزینی نیکوتین شامل استفاده از قرص مکیدنی، آدامس و برچسب نیکوتینی (نیکوپلاست) یا گروه درمانی، به ترک سیگار فرد کمک می کنند.

۴- یاد بگیرد چگونه هوس سیگار کشیدن خود را کنترل کنید:

- تاخیر چند دقیقه ای در روشن کردن سیگار: برای اینکار می توانید از ساعت زنگ دار استفاده کنید.

- تنفس عمیق: سه بار نفس عمیق بکشید، سپس آهسته تنفس کنید.

- نوشیدن: یک لیوان آب یا یک نوشیدنی کم انرژی مصرف کنید.

- انحراف فکر: به جای سیگار کشیدن یک کار دیگر انجام دهید، روزنامه بخوانید، جدول حل کنید یا قدم بزنید.

- یادآوری: به دلایل ترک سیگار و ضررهای آن فکر کنید.

- تک تک شرح دادن: به طور جداگانه موقعیت های هوس انگیز را نام برده و در مورد راه های مقابله با هر یک فکر کنید.

- پاداش: هر گاه موفق به غلبه بر یکی از هوس های سیگار کشیدن خود شدید به طریقی به خود پاداش دهید.

۵-علائم ترک سیگار را در خود جستجو کنید و راه مقابله با آن را بیابید.

گام سوم: زندگی بعد از سیگار است، یعنی اقداماتی که می بایست برای پیشگیری از عود استعمال انجام داد.

جدول شماره ۱۱: نمونه یک کارت ترک سیگار

این کارت را به مدت یک هفته تکمیل کنید و زمان و دلیل و موقعیت سیگار کشیدن خود را در آن یادداشت کنید تا پیش رویتان داشته باشید و برای رفع آنها اقدام کنید.

در کارت زیر یک روز هفته برای مثال تکمیل شده است.

روزهای هفته	زمان	مکان	موقعیت / فعالیت	احساس / خلق	نیاز به سیگار (زیاد، متوسط، کم)	اقدام	آیا میخواهم سیگار را ترک کنم؟	چرا؟
شنبه	۱۱ صبح	اداره	بعد از اتمام جلسه	مضطرب	شدید	سیگار کشیدم	نه	آرامش
شنبه	۸ شب	نشیمن منزل	قبل از شام حین تماشای تلویزیون	مضطرب	کم	سیگار کشیدم	نه	لذت می برم

ه : شیوه مقابله با علائم ترک سیگار چیست؟

درس بیست و یکم

▼ بحث عمومی :

در مورد سوالات زیر فکر کنید و در مورد پاسخ های خود در گروه بحث کنید.

-چند مورد از عوارض ترک سیگار را نام ببرید.

-عوارض ترک سیگار از چه زمان آغاز و تا چه زمانی طول می کشد؟

-سندرم ترک سیگار را تعریف کنید.

-آیا راه های درمان علائم ترک سیگار را می شناسید؟

▼ یک مشورت:

آقای احمدی ۴۷ سال دارد. او مدت ۵ سال است که سیگار می کشد، از یک هفته ی قبل تصمیم به ترک سیگار گرفته است، وی احساس بی قراری می کند از خشکی دهان نیز شکایت دارد و تمایلی به انجام فعالیت های روزمره ندارد. او مشکل خود را با خواهرش که داوطلب سلامت است، در میان گذاشت. خواهرش در صحبت با او متوجه شد که وی در روابط خود با سایر همکاران و همسرش نیز دچار مشکل شده است و این موضوع او را بشدت نگران کرده و فکر می کند اگر این وضعیت ادامه پیدا کند، او دچار افسردگی خواهد شد. بنظر شما خواهر آقای احمدی چه توصیه هایی به وی می کند؟

- بعد از ترک سیگار احتمال دارد عوارض خاصی برای فردی که سیگار را ترک می کند بوجود آید ولی لازم است بدانید که باشناخت این عوارض به راحتی می توانید با آن مبارزه و آن را تحمل کنید.
- علائم ترک سیگار در هفته اول ممکن است ظاهر شده و تا ۴ هفته نیز طول بکشد.

جدول شماره ۱۲ : علایم سندروم ترک سیگار و درمان

علامت	روش درمان
آیا احساس سبکی سر دارید؟	دقت کنید تغییر وضعیت از خوابیده به نشسته یا از نشسته به ایستاده را به دقت و به آرامی انجام دهید
آیا احساس خشکی حلق و مجاری تنفسی دارید؟	مایعات زیاد میل کنید و دوش آب گرم بگیرید
آیا احساس بی قراری می کنید؟	قدم بزنید و دوش آب گرم بگیرید
آیا احساس کسالت دارید؟	استراحت کنید
آیا به بی خوابی مبتلا شده اید؟	از ساعت ۶ عصر چای و قهوه میل نکنید
آیا به نفخ و یبوست مبتلا شده اید؟	مایعات زیاد و غذا با فیبر زیاد مصرف کنید
آیا احساس گرسنگی می کنید؟	مایعات زیاد و غذا با کالری کم مصرف کنید تا افزایش ناگهانی وزن پیدا نکنید
آیا سردرد دارید؟	مایعات زیاد مصرف کنید و بیشتر استراحت کنید
آیا احساس می کنید تمرکز شما بهم خورده است؟	مطالبی را که باید به خاطر بسپارید از جمله کارهای روزمره را یادداشت کنید. بیشتر استراحت کنید
آیا اشتهای شما زیاد شده و احساس می کنید وزن شما افزایش یافته است؟	ورزش کنید غذاهای کم کالری مصرف کنید

و: چه اقداماتی برای پیشگیری از مصرف مجدد سیگار پس از ترک آن لازم می باشد؟

درس بیست و دوم

▼ یک مشورت

حسین آقا مدتی است سیگار خود را ترک نموده است. او برای انجام این کار شخصا اقدام کرده و علیرغم اینکه ۱۵ سال به کشیدن سیگار معتاد بود، یکبارہ آن را ترک کرد. ولی با وجود آنکه مدت یک ماه است که سیگار نکشیده، ولی روز گذشته بدون آنکه بفهمد ناخودآگاه یک سیگار کشید. او با خود فکر کرد با این کار تمامی زحماتش برای ترک بر باد رفته است. در همین حین داوطلب سلامت محله خود را دید و از او کمک خواست به نظر شما داوطلب سلامت چگونه او را راهنمایی می کند؟

.....

.....

.....

□ اقدامات لازم برای پیشگیری از مصرف مجدد سیگار:

- همیشه انگیزه و علت اصلی ترک سیگار خود را پیش رو داشته و به آن فکر کنید.
- با این فکرها که ترک سیگار کار سختی است، فقط یک سیگار ضرری ندارد و امثال آن مبارزه کنید و سعی کنید مثبت و قوی باشید.

□ برای کسب آرامش از راه های زیر استفاده کنید:

- استراحت در محل راحت و بستن چشم ها
- تنفس عمیق
- کشیدن دستها و پاها برای چند ثانیه
- فکر کردن به مناظر دلپذیر و محل های مطبوع
- قدم زدن
- ورزش کردن و رفتن به پارک
- کسب حمایت های اجتماعی از طریق تماس با دوستان و صحبت با افراد فامیل بخصوص در مورد ترک سیگار وغیره.
- اجتناب از موقعیت های خطر آفرین مثل حضور در میهمانی افراد سیگاری بویژه در اوایل دوره ترک سیگار.
- قرار دادن کارت « ترک سیگار» در نقاط مختلف منزل و در معرض دید.
- استفاده از غذاها و نوشیدنی های کم انرژی (کالری) هنگام تمایل به سیگار کشیدن.
- قراردادن قلم یا خودکار بین انگشتان دست به جایگزینی سیگار.
- در صورتی که دچار لغزش شدید و یک سیگار کشیدید، از خودتان ناامید نشوید و با خودتان بگویید که من مصمم به ترک سیگار هستم و با فکر مثبت و بررسی مجدد دلایل ترک خود، بار دیگر برنامه ترک سیگار را شروع کنید.

- آیا مردم محله شما از عوارض سیگار کشیدن اطلاع دارند؟

- آیا مردم محله شما با اقدامات لازم برای ترک سیگار آشنا هستند؟

- آیا مردم محله شما روش های مقابله با علائم ترک سیگار را می دانند؟

- آیا مردم محله شما از اقدامات پیشگیرانه برای مصرف مجدد سیگار پس از ترک آن اطلاع دارند؟

مشکلات شناسایی شده در محله

--۱
--۲
--۳

چگونه پیام هایمان را به مردم منتقل کنیم؟

بر اساس بحث هایی که در جلسات قبلی داشته اید و نتایج آن را در قسمت «در محله» نوشته اید، برای انتقال پیام به مردم محله برنامه ریزی کنید.

انتخاب پیام های مناسب

مسائلی که در محله ی شما وجود دارد، روی تخته یادداشت کنید. درباره ی شدت هر مسئله بحث کنید. چه تعداد از مردم محله با آن مسئله روبرو هستند؟ کدام مسئله خطر بیشتری دارد؟

سپس درباره ی مسائلی که یادداشت کرده اید، رأیگیری کنید. ۵ مسئله را که مهمتر از بقیه هستند در جدول زیر یادداشت کنید.

شماره	مسائل بهداشتی مهم محله ی ما
۱	
۲	
۳	
۴	
۵	

سپس برای حل مسائل برنامه ریزی کنید. مردم محله ی شما به چه آموزش هایی بیشتر احتیاج دارند؟ با چه روشی باید مردم را آموزش داد؟ چه کار دیگری جز آموزش می توان برای این مسائل انجام داد؟ نتیجه بحث هایتان را در جدول صفحه ی بعد بطور خلاصه بنویسید:

شماره	برای حل کدام مسئله؟	چه کاری باید کرد؟	چه کسی مسئول این کار خواهد بود؟	این کار چه زمانی انجام خواهد شد؟

توجه کنید: اگر برنامه هایی که در این جدول مینویسید اجرا نکنید، کار خود را ناقص رها کرده‌اید. فقط زمانی به یادگیری کتاب دیگری بپردازید که پیام هایتان را به مردم محله منتقل کرده باشید.

□ تهیه مواد آموزشی

اگر در جدول برنامه ریزی خودتان تهیه مواد آموزشی مثل پوستر، پمفلت، جزوه، روزنامه دیواری، شعار و... هم دارید، به صورت گروهی در کلاس این مواد را تهیه کنید.

شماره	نوع مواد آموزشی	موضوع و پیام های اصلی	افراد مسئول انجام کار	زمان	وسایل مورد نیاز

□ سخنرانی (چهره به چهره)

شما باید خودتان را برای آموزش مردم آماده کنید و این کار به تمرین نیاز دارد. بهتر است در کلاس خود درباره ی مسائلی که در محله ی شما اهمیت بیشتری دارند، سخنرانی کنید تا هم آمادگی بیشتری کسب کنید و هم اگر اشکالی در گفته های شما هست، با کمک مربی و سایر داوطلبان سلامت آن را بر طرف کنید.

برای اینکه سخنان شما برای مردم محله تان قابل قبول باشد، چه کارباید بکنید؟ برای این سخنرانی های تمرینی برنامه ریزی کنید (در صورت موافقت مربی می‌توانید این سخنرانی را برای مردم دیگر انجام دهید و مربی بر کار شما نظارت کند).

شماره	موضوع سخنرانی	سخنران	تاریخ

□ ایفای نقش

برای انتقال پیام به تک تک مردم باید روش صحیح گفتگو با آنها را دانست و به تدریج در این کار ماهر شد. بهترین راه تمرین ارتباط با دیگران ایفای نقش است. در حضور مربی و سایر داوطلبان سلامت درباره ی همه ی مسئله ها، سؤال ها و ماجراهای این کتاب یک ایفای نقش انجام دهید. بحث بعد از ایفای نقش مهمتر از خود آن است. فراموش نکنید که در این بحث ها، باید درباره ی نقش ها صحبت کنید، نه درباره ی افراد! شاید بخواهید از قبل برای ایفای نقش تمرین کنید. بنابراین برای زمان اجرای ایفای نقش برنامه ریزی کنید.

شماره	ماجرای ایفای نقش	تعداد بازیگران	اسامی بازیگران	تاریخ اجرا

خود آزمایی

برای اینکه بدانید آیا مطالب این کتاب را به خوبی یاد گرفته‌اید، آنها را در خاطر دارید و از آنها به شکل صحیحی استفاده می‌کنید، سؤالات زیر را از خود بپرسید:

▼ آیا می‌دانم؟

- ۱- چرا باید به دوران میانسالی اهمیت داد؟
- ۲- تغییرات ایجاد شده در دوران میانسالی چیست؟
- ۳- تعریف شیوه زندگی سالم و تاثیر آن بر سلامت میانسالان چیست؟
- ۴- کنترل وزن چه تاثیری بر سلامت میانسالان دارد؟
- ۵- چگونه نمایه ی توده ی بدنی را محاسبه می‌کنند؟
- ۶- تغذیه دوران میانسالی چه اهمیتی دارد؟
- ۷- چه اقداماتی را می‌بایست پس از جمع آوری نتایج حاصل از خود ارزیابی وضعیت تغذیه میانسالان انجام داد؟
- ۸- ورزش در میانسالان چه اهمیتی دارد؟
- ۹- باورهای نادرست در خصوص آغاز فعالیت های جسمانی کدام است؟
- ۱۰- چه کسانی قبل از شروع ورزش نیاز به مشاوره پزشک دارند؟
- ۱۱- مضرات مصرف سیگار چیست؟
- ۱۲- فواید ترک سیگار و آمادگیهای لازم قبل از ترک سیگار چیست؟
- ۱۳- روش های مقابله با ترک سیگار کدام است؟

▼ آیا می‌توانم؟

- ۱- آیا می‌توانم اهمیت دوران میانسالی را برای مردم توضیح دهم؟
- ۲- آیا می‌توانم میانسالی را تعریف کرده و ویژگی های آن را برای مردم شرح دهم؟
- ۳- آیا می‌توانم شیوه زندگی سالم را برای مردم تعریف کرده و تاثیر آن بر سلامت میانسالان را توضیح دهم؟
- ۴- آیا می‌توانم تاثیر کنترل وزن را بر سلامت میانسالان جمعیت تحت پوشش خود شرح دهم؟
- ۵- آیا می‌توانم نمایه ی توده ی بدنی مردم محله را محاسبه نموده و اقدامات مربوط به نتایج آن را برایشان شرح دهم؟

۶- آیا می توانم اهمیت تغذیه دوران میانسالی را برای مردم محله توضیح داده و برایشان برنامه غذایی صحیح را بیان کنم؟

۷- آیا می توانم در مورد باورهای نادرست در خصوص ورزش میانسالان را به مردم محله خود آموزش دهم؟

۸- آیا می توانم افراد نیازمند به مشاوره با پزشک را قبل از شروع ورزش شناسایی کنم؟

۹- آیا می توانم نحوه خود ارزیابی وضعیت فعالیت جسمانی در افراد میانسال محله خود را شرح داده و اقدامات مورد نیاز پس از آن را برایشان توضیح دهم؟

۱۰- آیا می توانم مضرات مصرف سیگار و روش های ترک سیگار را برای مردم محله خود شرح دهم؟

▼ آیا پیام ها را به مردم منتقل کرده ام؟

۱- آیا اهمیت دوران میانسالی را برای خانوارهای تحت پوشش خود آموزش داده ام؟

۲- آیا مردم محله را با تعریف دوران میانسالی آشنا نموده ام؟

۳- آیا مردم محله را در خصوص ویژگی های دوران میانسالی آموزش داده ام؟

۴- آیا مردم محله را با شیوه زندگی سالم آشنا نموده ام؟

۵- آیا مردم محله از تأثیر کنترل وزن بر سلامت در دوره میانسالی اطلاع دارند؟

۶- آیا مردم محله را با نحوه محاسبه نمایه ی توده ی بدنی آشنا نمود ه ام؟

۷- آیا مردم محله از اهمیت تغذیه دوران میانسالی آگاهی دارند؟

۸- آیا مردم محله می دانند یک رژیم غذایی صحیح در دوران میانسالی چگونه است؟

۹- آیا مردم محله را با اقدامات و مراقبت های نتایج حاصل از خود ارزیابی وضعیت تغذیه میانسالان آشنا نموده ام؟

۱۰- آیا اهمیت ورزش میانسالان را برای مردم محله خود شرح داده ام؟

۱۱- آیا به مردم محله خود در خصوص مواردی که قبل از شروع ورزش نیاز به مشاوره پزشک دارند، آگاهی داده ام؟

۱۲- آیا به مردم محله در مورد نحوه خود ارزیابی وضعیت فعالیت جسمانی خود در دوره میانسالی آموزش داده ام؟

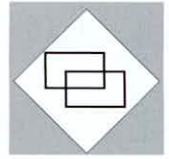
۱۳- آیا مردم محله خود را با مضرات مصرف سیگار آشنا نمود ه ام؟

۱۴- آیا نگرش مردم محله خود را در خصوص مصرف سیگار تغییر داده ام؟

▼ آیا کارهای ما مؤثر بوده است؟

- ۱- آیا خانوارهای تحت پوشش اهمیت دوران میانسالی را می دانند؟
- ۲- آیا مردم محله ویژگی های دوره میانسالی را می شناسند؟
- ۳- آیا مردم محله با شیوه زندگی سالم آشنا شده اند؟
- ۴- آیا مردم محله تاثیر کنترل وزن بر سلامت میانسالان را می دانند؟
- ۵- آیا مردم محله می توانند نمایه ی توده ی بدنی خود را محاسبه کنند؟
- ۶- آیا مردم محله در صورت وجود نمایه ی توده ی بدنی غیر طبیعی از اقدامات مورد نیاز آگاهی دارند؟
- ۷- آیا مردم محله از اهمیت تغذیه دوران میانسالی اطلاع دارند؟
- ۸- آیا مردم محله رژیم غذایی صحیح در دوران میانسالی را رعایت می کنند؟
- ۹- آیا مردم محله نتایج حاصل از خود ارزیابی وضعیت تغذیه را در جهت سلامت خود بکار می برند؟
- ۱۰- آیا افراد میانسال محله ورزش و فعالیت های بدنی انجام می دهند؟
- ۱۱- آیا مردم محله از مواردی که قبل از شروع ورزش نیاز به مشاوره پزشک می باشد، آگاهی دارند؟
- ۱۲- آیا مردم محله از نحوه خودارزیابی وضعیت فعالیت جسمانی در افراد میانسال اطلاع دارند؟
- ۱۳- آیا مردم محله با مضرات مصرف سیگار آشنا شده اند؟
- ۱۴- آیا نگرش مردم محله در خصوص مصرف سیگار تغییر کرده است؟

اگر در هر یک از این موارد اشکالی دارید، آن را با مربی خود در میان بگذارید.

چگونه فرآیند انتقال پیام‌های بهداشتی به مردم را

ارزیابی کنیم؟

برای اینکه بدانید آیا مطالب این کتاب به درستی به خانوارها منتقل شده و بخواهید میزان تأثیر آن را بررسی کنید، مراحل زیر را با کمک داوطلبان سلامت انجام دهید.

▼ مرحله اول

قبل از آموزش این کتاب به داوطلبان سلامت، با استفاده از پرسشنامه‌ی آخر همین بخش میزان آگاهی، نگرش و عملکرد ۱۰ درصد از خانوارهای تحت پوشش هر داوطلب را مورد سنجش قرار دهید.

▼ مرحله دوم

پس از آموزش محتوای کتاب، با توجه به شرایط و نیاز مردم محله که در طی دوره‌ی آموزشی و ضمن انجام بحث‌های «در محله» بررسی و دسته‌بندی گردیده، انتقال پیام‌ها، توسط داوطلبان سلامت محلات به خانوارهای تحت پوشش صورت می‌گیرد. نظارت مربی بر چگونگی انجام آموزش در محله ضروری است. این قسمت از کار مربی بخشی از آموزش داوطلبان محسوب می‌شود.

▼ مرحله سوم

به فاصله یک ماه پس از اتمام آموزش محتوای کتاب، لازم است مربی با همکاری داوطلبان سلامت مجدداً میزان افزایش آگاهی، نگرش و عملکرد همان خانوارهای انتخاب شده در مرحله‌ی اول را مورد سنجش قرار دهد.

▼ مرحله چهارم

در صورتی که میزان افزایش آگاهی و نگرش خانوارها کمتر از ۳۵ درصد بود، مجدداً جهت انتقال پیام‌ها برنامه ریزی شود.

شماره پرسشنامه

قبل از آموزش

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
مرکز بهداشت استان.....

**پرسشنامه بررسی میزان آگاهی و نگرش خانوارهای تحت پوشش داوطلب سلامت
در مورد خود مراقبتی در دوران میانسالی**

این پرسشنامه از طریق مصاحبه داوطلب سلامت با مادر یا یکی از اعضاء آگاه
خانوار تکمیل میشود.

الف - اطلاعات عمومی:

- نام شهرستان.....
- نام واحد مجری برنامه.....
- نام مربی.....
- نام داوطلب سلامت
- شماره خانوار..... آدرس خانوار.....
- تاریخ / / ۱۳

سوالات

- ۱- تعداد سال هایی که از عمر می گذرد، چه نامیده می شود؟

الف) سن اجتماعی	ب) سن بیولوژی
ج) سن تقویمی	د) سن روانی
- ۲- میانسالی به کدام گروه سنی اطلاق می شود؟

الف) ۴۵-۶۰ سال	ب) ۳۰-۴۵ سال
ج) ۳۰-۵۹ سال	د) ۳۵-۶۰ سال
- ۳- در مورد چاقی شکمی در مردان و زنان کدام جمله صحیح است؟

الف) اندازه دور کمر ۹۰ سانتی متر و بیشتر در مردان و زنان

- (ب) اندازه دور کمر در مردان ۱۰۰ سانتی متر و بیشتر و در زنان ۸۸ سانتی متر و بیشتر
 (ج) اندازه دور کمر در مردان ۸۸ سانتی متر و بیشتر و در زنان ۱۰۲ سانتی متر و بیشتر
 (د) اندازه دور کمر در مردان ۱۰۲ سانتی متر و بیشتر و در زنان ۱۰۰ سانتی متر و بیشتر

۴- در صورتی که نمایه ی توده بدنی فردی در محدوده چاقی قرار داشت، میزان مجاز کاهش وزن در ماه چقدر است؟

- (الف) ۶ - ۴ کیلو گرم
 (ب) ۷ - ۵ کیلوگرم
 (ج) ۵ - ۳ کیلو گرم
 (د) ۴ - ۲ کیلو گرم

۵- کدامیک از مواد غذایی زیر سهم بیشتری در غذای روزانه افراد دارد؟

- (الف) میوه ها و سبزی ها
 (ب) گوشت و حبوبات
 (ج) شیر و لبنیات
 (د) نان و غلات

۶- در صورت وجود کدامیک از علائم زیر، قبل از شروع فعالیت های جسمانی نیاز به مراجعه به پزشک نیست؟

- (الف) درد قفسه سینه حین فعالیت جسمانی
 (ب) سابقه از دست دادن تعادل
 (ج) وجود مشکل استخوانی یا مفصلی
 (د) درد عضلات پس از انجام فعالیت

۷- کدامیک از موارد زیر، فعالیت بدنی مطلوب محسوب می شود؟

- (الف) ۳۰ دقیقه فعالیت جسمانی با شدت متوسط ، ۷ - ۳ روز در هفته
 (ب) ۳۰ دقیقه فعالیت جسمانی با شدت کم، ۵ روز در هفته
 (ج) ۱۰ دقیقه فعالیت جسمانی با شدت متوسط، ۶ روز در هفته
 (د) ۳۰ دقیقه فعالیت جسمانی با شدت متوسط، ۵ روز در هفته

۸- شایعترین علت قابل پیشگیری از مرگ چیست؟

- (الف) تغذیه نامناسب
 (ب) استرس
 (ج) سیگار
 (د) حوادث

۹- برای تعیین نمایه توده بدنی، کدامیک از اندازه های زیر مورد نیاز است؟

- (الف) وزن - دور کمر
 (ب) قد - وزن
 (ج) قد - دور کمر
 (د) قد - دور بازو

۱۰- کدامیک از موارد زیر از عوارض مصرف سیگار توسط والدین بر کودکان نمی باشد؟

- (الف) ابتلا به عفونت های گوش و حلق و بینی
 (ب) سیگاری شدن در بزرگسالی

ج) مرگ و میر

د) بیماری های کلیوی

۱۱- کدامیک از اعضای بدن بیشتر در معرض آسیب استعمال دخانیات هستند؟

الف) قلب و عروق - ریه ها

ب) گوش و حلق و بینی - قلب و عروق

ج) دهان و دندان - سلولهای خونی

د) ریه ها - دهان و دندان

۱۲- در کدامیک از موارد زیر زمان مناسبی برای اندازه گیری وزن نمی باشد؟

الف) قبل از صرف صبحانه

ب) بعد از اتمام قاعدگی در زنان

ج) در شب ها

د) یک زمان معین در روز

۱۳- در مورد گروه های غذایی کدام جمله صحیح است؟

الف) مواد غذایی برابر از نظر مقدار، در یک گروه جای می گیرند.

ب) مواد غذایی مشابه از نظر منشاء تولید، در یک گروه جای می گیرند.

ج) مواد غذایی مشابه از نظر خواص تغذیه ای، در یک گروه جای می گیرند.

د) مواد غذایی برابر از نظر تولید انرژی، در یک گروه جای می گیرند.

- در جملات زیر کدام جمله درست و کدامیک نادرست است؟

۱۴- سن بالا و ضعف جسمانی مانعی برای ورزش کردن محسوب میشود.

۱۵- در صورتی که فشارخون فرد بیشتر یا مساوی ۱۴۵/۹۵ باشد، بایستی قبل از انجام فعالیت های

ورزشی با پزشک مشورت کند.

۱۷- میزان ابتلا به سرطان ریه در مردان بیشتر از زنان است.

۱۸- سیگارهایی که نیکوتین یا تار آنان کم است، سیگارهای بی خطر هستند.

۱۹- ۴۸ ساعت پس از ترک سیگار، اثرات آن از ریه ها پاک می شود.

۲۰- کسانی که فعالیت جسمانی مناسب دارند، کمتر دچار سرماخوردگی می شوند.

جملات زیر را از فرد بپرسید و از او بخواهید شدت موافقت یا مخالفت خود را با هریک از این جملات اعلام نماید.

۲۲- اگر بیمار شوم، بجای مراجعه به پزشک، ترجیح می دهم از داروهای خانگی استفاده نمایم.

۱- کاملاً موافقم □ ۲- موافقم □ ۳- نظری ندارم □ ۴- مخالفم □ ۵- کاملاً مخالفم □
 ۲۳- ابتلا به چاقی بر روی روابط من و دوستانم تاثیر می گذارد.

۱- کاملاً موافقم □ ۲- موافقم □ ۳- نظری ندارم □ ۴- مخالفم □ ۵- کاملاً مخالفم □
 ۲۴- چاقی و افزایش وزن موجب ابتلا به بیماری های قلبی و عروقی می شود.

۱- کاملاً موافقم □ ۲- موافقم □ ۳- نظری ندارم □ ۴- مخالفم □ ۵- کاملاً مخالفم □
 ۲۵- میزان فعالیت بدنی با توجه به سن، متفاوت است.

۱- کاملاً موافقم □ ۲- موافقم □ ۳- نظری ندارم □ ۴- مخالفم □ ۵- کاملاً مخالفم □
 ۲۶- اگر سیگار بکشم، آنرا از دیگران پنهان می کنم.

۱- کاملاً موافقم □ ۲- موافقم □ ۳- نظری ندارم □ ۴- مخالفم □ ۵- کاملاً مخالفم □
 ۲۷- مصرف سیگار، افزایش خطر پوکی استخوان و کاهش سن یائسگی را به دنبال دارد.

۱- کاملاً موافقم □ ۲- موافقم □ ۳- نظری ندارم □ ۴- مخالفم □ ۵- کاملاً مخالفم □
 ۲۸- افراد سیگاری شانس بیشتری برای اعتیاد به سایر مواد مخدر دارند.

۱- کاملاً موافقم □ ۲- موافقم □ ۳- نظری ندارم □ ۴- مخالفم □ ۵- کاملاً مخالفم □
 ۲۹- اگر در محل کار مدیرم بدانند که سیگاری هستم، امکان دارد توبیخم کند.

۱- کاملاً موافقم □ ۲- موافقم □ ۳- نظری ندارم □ ۴- مخالفم □ ۵- کاملاً مخالفم □
 ۳۰- بدلیل بوی نامطبوع سیگار، افراد سیگاری در روابط اجتماعی خود دچار مشکل

می شوند.

۱- کاملاً موافقم □ ۲- موافقم □ ۳- نظری ندارم □ ۴- مخالفم □ ۵- کاملاً مخالفم □

برای تهیه این کتاب از منابع زیر استفاده شده است:

- ۱) آذری پورحسن، علامه مطهره، فریدون محصلی خدیجه: استعمال دخانیات، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دفتر سلامت جمعیت؛ خانواده و مدارس
- ۲) امیدوار نسرین، شریعت جعفری شاداب، مینایی مینا: رهنمودهای غذایی ایران، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دفتر بهبود تغذیه جامعه، قم، اندیشه ماندگار، ۱۳۹۳
- ۳) ترکان فرزانه، حاکمی لیلا: راهنمای فعالیت جسمانی میانسالان در سلامت و بیماری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دفتر سلامت جمعیت؛ خانواده و مدارس، تهران، تندیس، ۱۳۸۹
- ۴) رفیعی فر شهرام، عطارزاده ماندانا، احمدزاد اصل مسعود و همکاران: نظام جامع توانمند سازی مردم برای مراقبت از سلامت خود، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ۱۳۸۴
- ۵) علامه مطهره، توحیدی میترا، سلفی پروین، علیزاده آزاده: یائسگی (از مجموعه آموزشی داوطلبان سلامت محلات)، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تهران، تندیس، ۱۳۸۹

6) National Health System (NHS): Management of Obesity, A national clinical guideline. 2010

7) NIH, NHLBI. Obesity Education Initiative. Clinical Guidelines on the Identification, Evaluation, and Treatment of Overweight and Obesity in Adults. 1998

8) Center for Disease Control and Prevention: www.cdc.gov/obesity/adult

9) Canadian Society for Exercise Physiology: www.csep.ca/forms9

10) www.who.int/mediacentre/factsheets

Health Education Series For Community Health Volunteers

Book three: family Health

Part 8

Healthy lifestyle in middle age people

Development of material & Design of Educational Frame work:

**Dr. N. kalantari, Dr. M. E. Motlagh, Dr M.Allameh, M.Tohidi,
M.Tabatabaei, M.Nickhah, F.Ghanbari**

.....

Produced by :

Ministry of Health & Medical Education

Deputy of Health

Center for Health Network Management

Population, Family & School Health Department

This book is part of the health education series for community health Volunteers with the following components:

A. TRAINER,S MANUAL

1- CHILD HEALTH

3- FAMILY HEALTH

5- COMMON DISEASES

B. INTRODUCTORY BOOK

2- REPRODUCTIVE HEALTH

4- COMMUNITY HEALTH

6- RATIONAL USE OF MEDICINE

1- Personal Hygiene

3- Mental Health

5- Home Accidents

7- Family Physician and Referral System

8- Self Care in middle age people

2- Oral Health

4- Nutrition in the Family

6- First Aid

3

برای اطلاعات بیشتر:

می توانید از مجموعه های آموزشی زیر که برای
داوطلبان سلامت تهیه شده است را مطالعه فرمایید:

۱ - یائسگی

۲ - بیماری های زنان

۳ - سرطان پستان